

גמרא סדורה

מסכת

גיטין

פרק א' - "המביא גט"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

לימוד פרק זה יהיה לעילוי נשמת:
רינה בת קמילה למשפחת בן עמי.
כז כסליו תשע"ו

גידלה את ילדיה לבד במסירות ובאהבה גדולה, היתה בעלת לב רחב ובעלת נתינה.
עבדה כאחות בבית חולים כארבעים שנה. סעדה חולים במסירות, במקצועיות וברגישות.
נפטרה ממחלה קשה, נגאלה מיסורים ועלתה למרומים מזוככת.
תהיה מליצה טובה על כל משפחתה

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

ט' טבת תשע"ו

מסכת גיטין פרק א' - "המביא גט"

כ"ז

1. ב, א-ב

מתני'

המביא גט ממדינת הים. כל חו"ל קרי ליה מדינת הים בר מבבל כדאמר לקמן (דף 101):

צריך. השליח המביאו לומר כו' וטעמא מפרש בגמ' ושליח זה הבעל עשאו שליח להולכה:

רקם וחגור. תרגום של בין קדש ובין ברד מתרגמינן בין רקם לחגר (בראשית טז):

אפילו מכפר לודים. שהיא מחוצה לארץ: **ללוד**. שהיא סמוכה לה והיא מארץ ישראל ובגמ' מפרש פלוגתייהו:

וחכמים אומרים. בגמרא מפרש מאי מוסיף אתנא קמא דרישא:

והמוליך. מארץ ישראל למדינת הים:

מהגמוניא להגמוניא. בגמרא מפרש עיר אחת שהיו בה שני הגמונים ומקפידין זה על זה שלא יהו בני הגמוניא זו נכנסים לחברתה:

ר' יהודה אומר מוקם למזרח. מרקם עד סוף העולם למזרחו הוי מדינת הים:

ורקם. עצמה נדונית כמזרח העולם ולא כא"י והמביא מרקם צריך לומר בפני נכתב ובפני נחתם וכן כולם רקם למזרחו של ארץ ישראל וחוצה לה ואשקלון לדרומה ועכו לצפונה אבל מערב של ארץ ישראל אין צריך גבול שהים הגדול גבולה כדכתיב (במדבר לד) וגבול ים והיה לכם הים הגדול וגו':

אם יש עליו עוררים. שהבעל מערער שהוא מזויף:

יתקיים בחותמיו. ואם יעידו העדים על חתימת ידיהם או עדים אחרים יכירו חתימתם כשר ואם אין עליו עוררים מסתמא כשר דהא בקיאיין לשמה ועדים מצויין תמיד לקיימו כדאמרינן בגמ' בתי דינין קבועין:

גמ'

לפי שאין בקיאיין לשמה. אין בני מדינת הים בני תורה ואין יודעין שצריך לכתוב הגט לשם האשה וקרא כתיב וכתב לה ספר כריתות (דברים כד) לה דהיינו לשמה הילכך אומר השליח בפני נכתב ובפני נחתם וממילא שיילינן ליה אם נכתב לשמה והוא אומר אין ולקמיה מפרש מאי טעמא לא אצרכוהו נמי למימר לשמה:

לפי שאין עדים מצויין לקיימו. אין שיירות מצויות משם לכאן שאם יבא הבעל ויערער לומר לא כתבתיו שיהו עדים מצויין להכיר חתימת העדים והאמינוהו לשליח ולקמן פריך בין לרבא בין לרבה ליבעי תרי:

דאתיהו בי תרי. ושניהם נעשו שלוחים לגרשה והגט יוצא מתחת ידי שניהם לרבה בעי למימר לרבא לא בעי למימר שהרי שנים הם ואם יערער בעל הרי הם מצויין לקיימו:

אי נמי ממדינה למדינה בארץ ישראל. כגון יהודה וגליל דסלקא דעתא השתא דלא שכיחי שיירתא לרבה דלא חייש לעירעורא דנימא מזויף הוא לא בעי למימר הואיל ובקיאיין כל בני ארץ ישראל לשמה לרבא בעי למימר דהא אין שיירות מצויות:

אי נמי באותה מדינה. כגון מעיר לעיר במדינה אחת מדינה רונטרדי"א {קונטרדי"א: חבל ארץ} בלע"ז ובמדינת הים לרבה בעי למימר דהא אין בקיאיין לשמה לרבא דאמר לפי שאין וכו' ומתניתין משום ערעורא דזיוף הוא הכא לא צריך דהא שכיחי שיירתא:

בא משנה

המביא גט ממדינת הים:

צריך שיאמר: "בפני נכתב, ובפני נחתם".

רבן גמליאל אומר:

אף המביא מן הרקם ומן החגר.

רבי אליעזר אומר:

אפילו מכפר לודים ללוד.

וחכמים אומרים:

אינו צריך שיאמר: "בפני נכתב ובפני נחתם",

אלא המביא ממדינת הים, והמוליך.

והמביא ממדינה למדינה במדינת הים -

צריך שיאמר: "בפני נכתב ובפני נחתם".

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אפילו מהגמוניא להגמוניא.

רבי יהודה אומר:

מוקם ולמזרח, ורקם - במזרח.

מאשקלון לדרום, ואשקלון - פדרום,

מעכו לצפון, ועכו - בצפון.

רבי מאיר אומר:

עכו בארץ ישראל לגיטין.

המביא גט בארץ ישראל:

אינו צריך שיאמר: "בפני נכתב ובפני נחתם",

אם יש עליו עוררים - יתקיים בחותמיו.

גמרא

מאי טעמא?

רבה אומר:

בב, לפי שאין בקיאיין לשמה.

רבא אומר:

לפי שאין עדים מצויין לקיימו.

מאי בינייהו?

איכא בינייהו:

דאתיהו בי תרי.

אי נמי,

ממדינה למדינה בארץ ישראל.

אי נמי,

באותה מדינה במדינת הים.

2. ב, ב - ג, א

רפ"י

מידי דהוה אכל עדיות שבתורה. קושיא הוא: ומשני עד אחד נאמן באיסורין. שהרי האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל על הפרשת תרומה ועל השחיטה ועל ניקור הגיד והחלב: **דלא איתחזק איסורא.** דחלב בהך חתיכה איסורא גופא: **הכא איתחזק.** בהך איתתא איסור אשת איש ומטבל ושחיטה לא גמרינן לה כדאמרינן ביבמות (דף פח.). דהתם בידו לתקן לפיכך נאמן להעיד עליהן: **ואין דבר ערוה.** ראוי להתירו בפחות משנים דיליף דבר דבר מממון כתיב הכא כי מצא בה ערות דבר (דברים כד) וכתיב התם על פי שנים עדים יקום דבר (שם יט) במס' סוטה (דף ג:): **רוב ישראל בקיאים הם.** ואין לחושדן: **ואפילו לר' מאיר דחייש למיעוטא.** גבי קטן וקטנה אין חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא איילוניית כו' במס' יבמות (דף קיט.): **סתם ספרי דדייני.** סופרי הדיינים שרגילין לכתוב כל שטרי גיטין: **מיגמר גמרי.** דגט אשה בעי לשמה: **ורבנן הוא דאצריכו.** למיחש למלתא משום דאיכא דאשכח כתוב ועומד כגון שנכתב לשם א' מבני עירו ששמו כשמו ושמה כשמה ונמלך מלגרש: **משום עיגונא אקילו בה.** להימניה לשליח: **האי קולא היא.** בתמיה: **דאי מצרכת תרי.** למימר לשמה תו לא מצי בעל לערער השתא אתי ומערער ואוקי חד לבהדי חד: **כיון דאמר מר.** לקמן (דף ה:): **בפני כמה נותנו.** שליח זה לאשתו ואומר בפניהם בפני נכתב בפני שנים וכו': **מעיקרא מידק דייק.** השליח כשמקבלו מיד הבעל ויודע בו שברצון מגרשה ולא יבא ויערער עוד ואי נמי עורר אינו נאמן דודאי דק במילתא שפיר: **נעשה כמי שנחקרה עדותן בב"ד.** דלא חציף איניש לזויפי:

ולרבה, דאמר: "לפי שאין בקיאים לשמה" - ליבעי תרי, מידי דהוה אכל עדיות שבתורה!

עד אחד נאמן באיסורין.

אימור דאמרינן: "עד אחד נאמן באיסורין", כגון חתיכה ספק של חלב, ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא. אבל הכא, דאיתחזק איסורא דאשת איש, הוי דבר שבפירוה, ואין דבר שבפירוה פחות משנים!

רוב בקיאים הן.

ואפילו לרבי מאיר דחייש למיעוטא, סתם ספרי דדייני מיגמר גמרי. ורבנן הוא דאצרוה. והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן.

גא

האי קולא הוא?! חומרא הוא!

דאי מצרכת ליה תרי לא אתי בעל מערער ופסיל ליה. חד אתי בעל ומערער ופסיל ליה!

כיון דאמר מר: בפני כמה נותנו לה?

רבי יוחנן ורבי חנינא, חד אמר: בפני שנים, וחד אמר: בפני שלשה, מעיקרא מידק דייק, ולא אתי לאורועי נפשיה.

ולרבה דאמר: "לפי שאין עדים מצויין לקיימו" - ליבעי תרי, מידי דהוה אקיום שטרות דעלמא!

עד אחד נאמן באיסורין.

אימור דאמרינן: עד אחד נאמן באיסורין, כגון חתיכה ספק של חלב, ספק של שומן, דלא איתחזק איסורא, אבל הכא, איתחזק איסורא דאשת איש, הוי דבר שבפירוה, ואין דבר שבפירוה פחות משנים!

בדין הוא דבקיום שטרות נמי לא ליבעי, כדריש לקיש. דאמר ריש לקיש: עדים החתומים על השטר נעשו כמי שנחקרה עדותן בבית דין. ורבנן הוא דאצרוה. והכא משום עיגונא אקילו בה רבנן.

האי קולא הוא?! חומרא הוא!

דאי מצרכת ליה תרי - לא אתי בעל ומערער ופסיל ליה, חד - אתי בעל ומערער ופסיל ליה!

כיון דאמר מר: בפני כמה נותנו לה?

¹ נחלקו הפרשנים האם "הוי דבר שבפירוה" המשך הקושיא, או התחלה של קושיא נוספת.

רש"י

רבי יוחנן ורבי חנינא,
חד אמר: בפני שנים,
וחד אמר: בפני שלשה,
מעיקרא מידק דייק, ולא אתי לאורועי נפשיה.

3. ג, א

ר"י

אתי למיגזייה. דלא יאמר כולהו ואמרינן לקמן (שם) כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזור:
חדא מתלת. תיבות כגון בפני נכתב לשמה: גי'י. דזימנין דלא אמר אלא בפני נכתב:
חדא מתרת. כגון בפני נכתב: **לא גי'י.** וממילא שיילינן ליה אי נכתב לשמה ואמר אין אי נמי סתמא (לשמה) קא מסהיד ומיהו בפ"נ ובפני נחתם אצרכוה דכתיבה וחתימה בעינן לשמה וכיון דכל חדא מילתא באפי נפשה היא לא גי'י:
א"כ. דטעמא משום קיום הוא בפני נכתב למה לי:
ורבא בדין הוא. דלא בעי למימר נכתב:
אלא. משום הכי אצרכוה: **דא"כ.** דלא אמר נכתב:
אתי לאיחלופי כו'. דמוכחא מילתא דלקיומי אתי ומאן דחזי סבר כל שטרות נמי בחד מיקיימי אי אתי חד סהדא ואמר מכיר אני כתב ידי העדים:
התם. גבי קיום שטרות יודעים אנו שזה כתב העדים הוא דקאמרי:
הכא בפני קאמר. ולא קא מוכחא מילתא:
הכא אשה מהימנא. אם הביאה גט לחברתה ואמרה בפ"נ מהימנא כדתנן בפ"ב (לקמן דף כג.) אף הנשים שאינן נאמנות לומר מת בעליהן כו':
בעל דבר. אותו שמוציא השטר והשטר שלו:
הכא בעל דבר מהימן. האשה עצמה מביאה את גיטה ממדה"י בתורת שליחות כגון דאמר לה בעלה אל תגרשי בו אלא בב"ד ובלבד שתהא צריכה לומר בפ"נ ובפני נחתם וכו' בפ"ב (שם):
אטו הכא כי אמר יודע אני מי לא מהימן. הואיל ולדידיה טעמא משום קיומא הוא אי אמר יודע אני בחתימת ידי העדים מי לא מהימן דמה לי בפני מה לי יודע אני וכיון דהכי הוא אי לאו דמצרכינן נמי אכתיבה דתיהוי היכר בין גיטין לשטרות אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא לקיימינהו בעד אחד:

ורבא, מאי טעמא לא אמר כרבא?

אמר לך: מי קתני "בפני נכתב לשמה, בפני נחתם לשמה"?

ורבא?

בדין הוא דליתני הכי, אלא דאי מפשט ליה דיבורא אתי למגזייה.

השתא נמי אתי למגזייה!

חדא מתלת - גא"ז,
 חדא מתרתני - לא גא"ז.

ורבא, מאי טעמא לא אמר כרבא?

אמר לך: אם כן ניתני: "בפני נחתם" ותו לא, "בפני נכתב" למה לי? שמע מינה: בעינן.

ורבא?

בדין הוא דליתני הכי, אלא דאם כן, אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד.

ורבא?

מי דמי?!

התם - "ידעינן",
 הכא "בפני".

התם - אשה לא מהימנא,
 הכא - אשה מהימנא.

התם - בעל דבר לא מהימן,
 הכא - בעל דבר מהימן.

ורבא?

אמר לך:

אטו הכא כי אמרי "ידעינן" מי לא מהימני?
 וכיון דכי אמרי: "ידעינן" מהימני,
 אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד.

4. ג, א - ד, א

רפ"י

מאן האי תנא. דמתניתין: **אי רבי מאיר.** דאמר עיקר השטר זו היא חתימתו: **חתימה.** לשמה בעי דכי כתיב וכתב לה אחתימה כתיב כדקתני לקמן (דף כא:) כתב גט על המחובר כשר ואע"ג דכתיב וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שהוא מחוסר כתיבה קציצה ונתינה אפ"ה כיון דחתמו בתלוש מכשר ליה ר"מ אלמא וכתב דקרא אחתימה הוא:

אין כותבין. לכתחילה על המחובר שמא יחתום במחובר ומפסיל כדפרישית והכי מפי בפי"ב (דף כא:): **ואי ר' אלעזר.** דאמר מדאורייתא גט שאין עדין חתומין עליו כשר אלמא וכתב כתיבה היא דמשמע:

כתיבה בעי. לשמה ולא חתימה: **והא שלשה גיטין פסולין.** דקא חשיב בפי בתרא (לקמן פו.) וחד מינייהו אין עליו עדים:

דרבנן. כלומר פסוליהו אפי' לתי"ק לא הוי אלא מדרבנן מדקתני אם ניסת הולד כשר:

ולא בעי רבי אלעזר חתימה. ופליג עלה ר"א דאפילו לכתחילה תנשא אלמא פסולא דרבנן נמי לית ליה:

שלשה גיטין פסולין. לכתחילה: **כתב בכתיב ידו.** ידי הבעל:

ואין בו זמן. באי זה זמן נכתב: **ואין בו אלא עד אחד.** וכתב ידי סופר:

ואם נישאת הולד כשר. אלמא תי"ק גופיה לא פסיל אלא מדרבנן ומדפליג ר"א עליה שמע מינה אפילו לכתחילה מכשיר:

וגובה מנכסים משועבדים. גובה כתובתה בגט זה מנכסים משועבדים דתנן. בכתובות (דף פט.) הוציאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה לישנא אחרינא גובה מנכסים משועבדים אם שטר מלוה הוא גובה מנכסים משועבדים שטי"ח נמי קרי גט כדאמר בעלמא (ב"ק דף צה.) וגט חוב שאין בו אחריות:

אלא מפני תיקון העולם. שמא ימותו עדים ושוב אין לו עדות לפיכך נהגו לחתום דאם ימותו תראה חתימתם לעדים אחרים וכירוהו:

וכי תימא אנן מדאורייתא מתנינן לה. להא דרב נחמן:

אי הכי אומר היה ר' מאיר דבר תורה מיבעי ליה. למימר דהוה ליה לרב נחמן דאמורא הוא לפרושא למילתא דלא תיפוק חורבא מיניה ולמיתני הכי אומר היה ר' מאיר דבר תורה אפילו מצאו באשפה וכו':

יש ה"ג וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה היכא דליכא עדים כלל. כלומר כי לא חתימי סהדי עליה כלל שפיר טפי מהשתא דחתימי עליה ושללא לשמה דהוה ליה מזוייף מתוכו:

במזוייף מתוכו. שחתם עליו קרוב או פסול או שלא לשמה:

ומעיקרא אמאי לא מוקמינן לה כרבי יהודה. דטרחינן ומהדרין וכי תימא כמה לישני לאוקמיה כרי מאיר או כרי אלעזר:

הילכתא כרבי אלעזר בגיטין. בהא מילתא דבלא עדים חתומים כשר והכי מוקמינן בפרק בתרא (לקמן דף פו.):

ולרבה דאמר: "לפי שאין בקיאים לשמה", **גב, מאן האי תנא דבעי כתיבה לשמה? ובעי חתימה לשמה?**

אי רבי מאיר - חתימה בעי, כתיבה לא בעי!

דתנן:

"אין כותבין במחובר לקרקע,

כתבו על המחובר לקרקע, תלושו, חתמו ונתנו לה - ב"ש" (גיטין כא:);

אי רבי אלעזר, כתיבה בעי, חתימה לא בעי!

וכי תימא: לעולם רבי אלעזר היא,

וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה לשמה מדאורייתא, מדרבנן בעי - והא שלשה גיטין פסולין דרבנן, ולא בעי רבי אלעזר שתהא חתימה לשמה!

דתנן:

"שלשה גיטין פסולין, ואם ניסת הולד ב"ש:

כתב בכתב ידו ואין עליו עדים,

עדים ואין בו זמן,

יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד -

הרי אלו שלשה גיטין פסולין,

ואם ניסת הולד ב"ש.

רבי אלעזר אומר:

אף על פי שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים - ב"ש,

וגובה מנכסים משועבדים,

שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם."

ואלא, רבי מאיר היא,

וכי לא בעי רבי מאיר כתיבה לשמה מדאורייתא, מדרבנן בעי.

והא אומר רב נחמן:

אומר ה"ה רבי מאיר: אפילו מצאו באשפה

וחתמו ונתנו לה - ב"ש!

ד, א

וכי תימא: אנן מדאורייתא קא מתנינן לה,

אי הכי: "אומר ה"ה רבי מאיר דבר תורה" מיבעי ליה!

אלא, לעולם רבי אלעזר היא,

וכי לא בעי רבי אלעזר חתימה היכא דליכא עדים כלל,

היכא דאיכא עדים - בעי.

דאמר רבי אבא:

מודה רבי אלעזר, במזוייף מתוכו שהוא פסול.

רב אשי אומר:

הא מני?

רבי יהודה היא.

דתנן:

"רבי יהודה פוסל,

עד שתהא כתיבתו וחתמתו בתלוש" (גיטין כא:).

ומעיקרא מאי טעמא לא מוקמינן לה כרבי יהודה?

מהדרין ארבי מאיר,

דסתם מתניתין - רבי מאיר.

מהדרין ארבי אלעזר,

דקיימא לו הילכתא כותיה בגיטין.

5. ד, א-ב

רש"י

ואמר אבני עיירות הללו. שהוסיפו סמוכות לארץ ישראל הנך רקס וחגר דרבן גמליאל והנך דרבי אליעזר היו סמוכות טפי שאף מובלעות הן בתחומה אלא שאינן מארץ ישראל דתיק סבר הני לא צריכי משום דסמוכות ואתא רבן גמליאל לאוסופי סמוכות ומודי במובלעות ורבי אליעזר הוסיף את המובלעות והיכי דמי מובלעות כגון עיירות שמנה הכתוב במזרחה של ארץ ישראל להיות לגבול כדכתיב (במדבר לד) והתאויתם לכם לגבול קדמה מחצר עינן וגוי ומונה על הגבול עיירות רבות ומהן ולהלן חוצה לארץ ישראל ויש מהם שבוטלות מחברותיהן לצד המזרח ארבע וחמש פרסאות ומסילה ההולכת מזו לזו הוא הגבול ועיירות העומדות חוץ למסילה לפנים מבליטת העיר הבולטת קרי לה מובלעת בתוך התחום ואפילו הכי אינה מארץ ישראל:
הוא אתרא. שבין כפר לודים ללוד:
 והוי רחוק כמבי כובי לפומבדיתא:
מאי לאו בהא קמיפלגי כו'. ודרבה ורבא תנאי היא:
לא שכיחי. דיש חירום ביניהם:
מתרץ לטעמיה. מתרץ לכולהו תנאי כוותיה:
ואתא רבי אליעזר למימר דמובלעות נמי לא. כלומר אף על גב דגמירי לא נפקי מכלל מדינת הים:
שלא תחלוק במדינת הים. מאחר שגזרו במדינת הים לא נתנו חלוק בדבר:
והני גמירי. דארץ ישראל:

["רבה אמר:]

לפי שאין בקיאים לשמה.

רבא אמר:

לפי שאין עדים מצויין לקיימו".]

תנן:

"רבן גמליאל אומר:

אף המביא מן הרקם ומן החקר.

רבי אליעזר אומר:

אפילו מנפר לודים ללוד".

ואמר אב"י:

בעיירות הסמוכות לארץ ישראל, ומובלעות בתחום ארץ ישראל, עסקינן.

ואמר רבה בר בר חנה:

לדידי חזי לי ההוא אתרא, והני כמבי כובי לפומבדיתא.

מכלל דתנא קמא סבר: הני לא צרידי.

מאי לאו בהא קמיפלגי?

דמר סבר: לפי שאין בקיאים לשמה, והני גמירי,

ומר סבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו, והני נמי לא שכיחי!

לא,

רבה מתרץ לטעמיה,

ורבא מתרץ לטעמיה.

"רבה מתרץ לטעמיה":

דכולי עלמא לפי שאין בקיאים לשמה,

והקא בהא קמיפלגי:

תנא קמא סבר: הני פיון דסמוכות מיגמר גמירי,

ואתא **רבן גמליאל** למימר: מובלעות גמירי

סמוכות - לא גמירי.

ואתא **רבי אליעזר** למימר: מובלעות נמי לא,

שלא תחלוק במדינת הים.

"רבא מתרץ לטעמיה":

דכולי עלמא לפי שאין עדים מצויין לקיימו,

ותנא קמא סבר: הני פיון דסמוכות מיישפח שכיחי,

ואתא **רבן גמליאל** למימר: מובלעות - שכיחי,

סמוכות - לא שכיחי,

ואתא **רבי אליעזר** למימר: מובלעות נמי לא,

שלא תחלוק במדינת הים.

תנן:

"וחכמים אומרים:

אינו צריך שיאמר: "בפני נכתב ובפני נחתם", אלא המביא ממדינת הים, והמוליך".

מכלל דתנא קמא סבר: מוליך לא צרידי.

מאי לאו בהא קמיפלגי:

דמר סבר: לפי שאין בקיאים לשמה,

והני גמירי.

ומר סבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו,

והני נמי לא שכיחי!

ד, ב

רבה מתרץ לטעמיה,

ורבא מתרץ לטעמיה.

רס"י

לפרושי טעמא דתנא קמא.
דאיהו נמי מוליד ומביא ס"ל
אלא חד מינייהו נקט:

"רבה מתרץ לטעמיה":
דכולי עלמא לפי שאין בקי אין לשמה,
והקא בגזירת מוליד אטו מביא קמיפלגי:
תנא קמא סבר: לא גזרינן: מוליד אטו מביא.
ורבנן בתראי סברי: גזרינן: מוליד אטו מביא.

"ורבא מתרץ לטעמיה":
דכולי עלמא לפי שאין עדים מצויין לקיימו,
ורבנן בתראי לפרושי טעמיה דתנא קמא הוא דאתו.

6. ד, ב - ה, ב

רפ"י

הא באותה מדינה. ומעיר לעיר:
לא צריך. ואע"ג דאין בקיאיין
לשמה הואיל ועדים מצויין
לקיימו לא צריך:

אי מההיא. מדוקיא דרישא:

הוה אמינא הני מילי דיעבד.
דאי מייתי ממדינה למדינה
בא"י ולא נכתב לפניו אין צריך
ליפסול שליחותו על כך:

אבל לכתחילה. אי הוה מימליך
הוה מורין ליה דליקו עליה:

קמ"ל. משנה יתירא דסיפא
דלא צריך:

ואיכא דמותיב הכי כו'. וניחא
ליה למידק מרישא ולאותובי
ולאו לאותובי מסיפא דקתני
בהדיא המביא גט בארץ ישראל
אינו צריך אלמא טעמא משום
לשמה הוא דמשום דברישא תני
בהדיא ממדינה למדינה וסיפא
לא תנא ממדינה למדינה ואי
הוה מותיב ליה מיניה הוה משני
ליה דבאותה מדינה עצמה קאי
ואע"ג דהוה מותיבין ליה מכלל
דמדינת הים באותה מדינה נמי
לא צריך סוף סוף הדר הוה ליה
דוקיא:

לעולם ממדינה למדינה בארץ
ישראל לא צריך. כדקא דייקת
ולא תיקשי לרבא:

כיון דאיכא עולי רגלים. שכיחי
עדים לקיימו והא דאמרן לעיל
בריש שמעתין ממדינה למדינה
בא"י איכא בינייהו ליתא וסמי
ליה מהכא:

בתי דינין דקבועין. בעירות
כתקנת עזרא בשני ובה'
ומצויות שיירות שהולכות לדון
במקום הוועד:

מקפידין זה על זה. שלא ילך בן
הגמוניא זו להגמוניא זו:

לרבה קשיא. דהא ארץ ישראל
הואי ובקיאין לשמה ומשום
דלא שכיחי לקיימו אצרכוה:

["רבה אמר:]

לפי שאין בקיאיין לשמה"].

תנן:

"המביא גט ממדינה למדינה במדינת הים,

צריך לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם".

הא באותה מדינה במדינת הים - לא צריך.

לרבה - ניקח

לרבה - קשיא!

לא תימא:

הא באותה מדינה במדינת הים לא צריך,

אלא אימא: ממדינה למדינה בארץ ישראל לא צריך.

הא בהדיא קתני לה:

"המביא גט בארץ ישראל, אינו צריך לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם"!"

אי מההיא,

הוה אמינא:

הני מילי דיעבד, אבל לכתחילה - לא,

קא משמע לן.

ואיכא דמותיב לה הכי:

הא ממדינה למדינה בארץ ישראל - לא צריך.

לרבה - ניקח.

לרבה - קשיא!

לא תימא ממדינה למדינה בארץ ישראל לא צריך,

אלא אימא: הא באותה מדינה במדינת הים - לא צריך.

אבל ממדינה למדינה בארץ ישראל - מאי?

צריך?

ליתני: המביא ממדינה למדינה סתם!

לעולם ממדינה למדינה בארץ ישראל נמי לא צריך,

דכיון דאיכא עולי רגלים, מישפח שכיחי.

תינח בזמן שבית המקדש קיים,

בזמן שאין בית המקדש קיים, מאי איכא למימר?

כיון דאיכא בתי דינין דקביעי מישפח שכיחי.

תנן:

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אפילו מהגמוניא להגמוניא".

ואמר רבי יצחק:

עיר אחת היתה בארץ ישראל ועססיות שמה, והיו בה שני הגמוניות,

שהיו מקפידין זה על זה,

לפיכך הוצרכו לומר מהגמוניא להגמוניא".

לרבה - ניקח,

לרבה - קשיא!

רבה אית ליה דרבא.

אלא, מאי בינייהו?

איכא בינייהו,

דאתיהו בי תרי.

אי נמי,

באותה מדינה במדינת הים.

תנן:

"המביא גט ממדינת הים, ואינו יכול לומר: 'בפני נכתב ובפני נחתם',

אם יש עליו עדים - יתקיים בחותמיו" (גיטין ט).

והנין בה,

מאי "ואינו יכול לומר"?

הא, אילימא חרש - חרש בר איתויי גיטא הוא!?

והתנן:

"הנל כשרים להביא את הגט, חוץ מחרש שוטה וקטן" (גיטין כג.)!

ואמר רב יוסף: הכא במאי עסקינן:

כגון שנתנו לה כשהוא פקח ולא הספיק לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם" עד שנתחרש.

לרבא - ניחא,

לרבה קשיא!

הכא במאי עסקינן: לאחר שלמדו.

אי הכי, יכול נמי!

גזירה שמא יחזור דבר לקולו.

אי הכי,

אינו יכול נמי!

פקח ונתחרש מילתא דלא שכיחא, ומילתא דלא שכיחא לא גזור בה רבנן.

והא אשה דלא שכיחא,

ותנן:

"האשה עצמה מביאה גיטה,

ובלבד שאריקה לומר: 'בפני נכתב ובפני נחתם'" (גיטין כג.)!

שלא תחלוק בשליחות.

אי הכי,

בעל נמי!

אלמה תניא:

"הוא, עצמו שהביא גיטו,

אין צריך לומר: 'בפני נכתב ובפני נחתם'"!

טעמא מאי אמור רבנן צריך לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם"?

דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה,

השתא מינקט נקיט ליה בידיה וערעורי קא מערער עליה?!

תא שמע דבעא מיניה שמואל מרב הונא:

רס"י

רבה אית ליה דרבא. דממדינה למדינה בארץ ישראל היכא דקפדי ולא שכיחי עדים צריך למימר אבל רבא לית ליה דרבה דאי שכיחי עדים לא חישינן לאין בקיאיין דכולהו בקיאיין:

אלא מאי בינייהו. אתרוייהו שינויי מהדר אשינויא קמא דשנינן כיון דאיכא עולי רגלים כו' ותו ליכא למימר ממדינה למדינה מצריך רבא בין אשינויא דאמרינן דרבה היכא דקפדי מודי בה דבעינן נמי לקיימו ומהשתא ממדינה למדינה בארץ ישראל לא איפליגו בה דאי קפדי מודה בה רבה דהא אית ליה דרבא ואי לא קפדי מודי בה רבא דהא שכיחי לקיימו משום קביעותא דבתי דינין ומאי בינייהו כלומר חסרו להו הנך טעמי דאוקימנא פלוגתייהו לעיל ומשני ודאי חסרי להו וסמי חד מינייהו ופשו להו תרי טעמי באותה מדינה במדינת הים והיכא דאתיהו בי תרי ממדינת הים רבה מצריך רבא לא מצריך: **ואינו יכול.** מפרש ואזיל מאי היא:

יתקיים בחותמיו. יבאו המכירים החתימה וכשר:

חוץ מחרש שוטה וקטן. דלאו בני דעה ניהו ואין יכולין לעשות שליח לגרשה כדאמרינן בקידושין (דף מב.) דאין קטן נעשה שליח והוא הדין להנך:

לרבא ניחא לרבה קשיא. דקתני יתקיים בחותמיו והלא אין בקיאיין לשמה:

לאחר שלמדו. דבעי לשמה:

אי הכי. דלמדו:

יכול נמי. לא ליצרכוהו אפטר לקיימו בעדים לא יצטרך לומר בפני נכתב ובפני נחתם ומשני אע"ג דלמדו לא עקרו רבנן תקנתיהו גזירה שמא יחזור דבר לקולו וישכחו הלכך השתא נמי צריך השליח לבדוק שהוא לשמה:

והא אשה דלא שכיחא. שתהא היא עצמה מביאה את גיטה בתורת שליחות שלא תתגרש בו עד שתגיע לבית דין פלוני:

ובלבד שתהא צריכה כו'. בפ"ב (לקמן דף כד.) מותבין מכי מטא גיטא לידה איגרשה ומשנינן דאיתיתיה עד ב"ד פלוני בתורת שליחות:

שלא תחלוק בשליחות. שינויא הוא לא חלקו חכמים בין שליח לשליח אבל הא דאינו יכול לאו חלוק הוא שהרי הוצרך לומר אלא שאי אפשר:

שהביא את גיטו. שכתבו במדינת הים ובא כאן לגרשה:

טעמא מאי כו'. שינויא הוא כלומר טעמא מאי אצרכוהו רבנן לכל שליח לומר כך משום חששא דילמא אתי בעל וכו':

רש"י

שנים שהביאו גט. שניהם נעשו שלוחים:
ומה אילו יאמרו כו'. כלומר אם רצו הן אומרים אנו מעידים שגרשה ונתן לה גט או לשלוחה גט:
לרבה קשיא. דאמר כי מיייתי בי תרי צריכין לומר:
אי הכי. דלמדו:
חד נמי. כי מיייתי ליה חד נמי לא ליצרכוה:
הוי לא הוצרכו כו'. כלומר אמור מעתה לא אצרכו לומר בפני נכתב להחמיר דכי מקויים ניצרכוה:
אלא להקל. דלא מצרכין ליה לתרי סהדי אחרניא:
כשניסת. כבר ומשום הא גזירה לא מפקינן מיניה:
משום דניסת הוא. ואם לא ניסת לא שבקינן לה לאינסובי ואע"ג דאיקיים היינו חומרא:
הכי קאמר. לעולם בניסת קאמר דלא מפקינן לה וה"ק הוי לא הוצרכו לומר בפני נכתב להחמיר עליה ולהוציאה אחר שניסת דלא תימא להחמיר עליה ולהוציאה:

שנים שהביאו גט ממדינת הים, צריכין שיהאמר: "בפנינו נכתב ובפנינו נחתם" או אין צריכין?

אמר ליה: אין צריכין.

ומה אילו יאמרו: "בפנינו גרשה", מי לא מהימני?

לרבה - ניהא,

לרבה - קשיא!

הכא במאי עסקינן:

לאחר שלמדו.

אי הכי, חד נמי!

גזירה שפא יחזור דבר לקולו.

אי הכי, בי תרי נמי!

בי תרי דמיייתו גיטא, מילתא דלא שכיחא, ומילתא דלא שכיחא לא גזור בה רבנן.

והא אשה דלא שכיחא,

ותנן:

"האשה עצמה מביאה גיטה,

ובלבד שהיא עצמה צריכה לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם" (גיטין כג:).

שלא תחלוק בשליחות.

אי הכי, בעל נמי!

אלמה תניא:

"הוא, עצמו שהביא גיטו, אינו צריך לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם"!"

טעמא מאי אמור רבנן צריך לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם"?

דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה,

השתא מינקט נקיט ליה בידיה וערעורי קא מערער עליה?!

תא שמע:

"המביא גט ממדינת הים, ונתנו לה,

ולא אמר לה: "בפני נכתב ובפני נחתם",

אם נתקיים הגט בחותמיו - נשר,

ואם לאו - פסול.

הוי: לא הוצרכו לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם" להחמיר עליה, אלא להקל עליה."

לרבה - ניהא,

לרבה - קשיא!

הכא במאי עסקינן:

לאחר שלמדו.

והאמרת: גזירה שפא יחזור הדבר לקולו!

כשניסת.

אי הכי,

"הוי לא הוצרכו לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם" להחמיר עליה אלא להקל עליה,"

משום דניסת הוא!

הכי קאמר:

רש"י

אלא להקל עליה. מתחילה שלא תיזקק לעדים:
טעמא מאי כו' דילמא אתי בעל מערער. דטעמא מאי אמור רבנן דבעי למימר דילמא אתי בעל ומערער הילכך אם לא ניסת לא תינשא אבל השתא דניסת אמאי לפקה אכתי לא אתי בעל ומערער אנן ניקום ונערער: ואיבעית אימא לא גרסינן אלא הכי גרסינן אלא להקל עליה טעמא מאי וכו':

וכי תימא להחמיר עלה ולפקה -
 הוי לא הוצרכו לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם" להחמיר עליה אלא להקל עליה,
הב, טעמא מאי?
 דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה,
 השתא בעל לא קא מערער, אנן ניקום ונערער עליה!?

7. ה, ב

כ"י

בפלוגתא. כי הך פלוגתא דרבה ורבה איפליגו נמי אמוראי קמאי:
אייתי גיטא. ממדינת הים:
ותסברא. לא גרסינן ואי נמי גרסינן ליה לאו לאורועי תסתיים קאתי דשפיר תסתיים דרבי יהושע הוא דאמר לפי שאין בקיאים אלא הכי פריך ותסברא הא דאמר דיחידי הוה: **והא רבה אית ליה דרבא**. ובעינן לקיימו:
הוה בהדיה. ואמרינן לעיל בי תרי דמיינו גיטא מילתא דלא שכיחא:

[רבה אָמר:]

לפי שאין בקיאים לשמה.

רְבָא אָמר:

לפי שאין עדים מצויין לקיימו].

בפלוגתא דרבי יוחנן ורבי יהושע בן לוי,

חד אָמר: לפי שאין בקיאים לשמה,

וחד אָמר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו.

תסתיים:

דרבי יהושע בן לוי הוא דאָמר: לפי שאין בקיאים לשמה.

דרבי שמעון בר אבא אייתי גיטא לקמיה דרבי יהושע בן לוי,

ואָמר ליה: צריכנא למימר: "בפני נכתב ובפני נחתם", או לא?

אָמר ליה: לא צריכת,

לא אָמרו אלא בדורות הראשונים, שאין בקיאים לשמה,

אבל בדורות האחרונים שבקיאים לשמה - לא,

תסתיים.

ותסברא!?

והא רבה אית ליה דרבא!

ועוד, הא אמרינן: שְמָא יחזור דבר לקולו!

אֵלא, רבי שמעון בר אבא איניש אחרנא הוה בהדיה,

והא דלא חשיב ליה משום כבודו דרבי שמעון.

8. ה, ב

רפ"י

בפני כמה נותנו לה. השליח:
לפי שאין בקיאיין. הלכך בתרי סגי דלהוו סהדי דאמר שליח בפני נכתב ואי אתי בעל תו ומערער לא משגחין ביה:
לפי שאין עדים כו'. וכיון דלקיומי הוא בעינן תלתא כדאמרינן בכתובות ב' שני (דף כא:) דקיום שטרות בשלשה:
ותסברא. דהכי הוא:

והא. מדסימינן לעיל דריב"ל הוא דאמר לפי שאין בקיאיין מכלל דרבי יוחנן בר פלוגתיה דלעיל אמר משום לקיימו והכא סיימינן דרי יוחנן הוא דאמר בפני שנים:

ועוד הא רבה אית ליה דרבא. ואפילו למי"ד לפי שאין בקיאיין לשמה אית ליה נמי לקיימו וניבעי תלתא:

בשליח נעשה עד ועד נעשה דיין קמיפלגי. כלומר אי אמרינן כי היכי דשליח נעשה עד הכי נמי עד נעשה דיין קמיפלגי:

מ"ד בפני שנים קסבר. כי היכי דשליח נעשה עד הי"נ עד נעשה דיין הלכך מצטרף בהדייהו והוו תלתא:

ומ"ד בפני שלשה קסבר. אף ששליח נעשה עד אין עד נעשה דיין:

הכי גרסינן והא קיימא לן בדרבנן דעד נעשה דיין. כגון גבי קיום שטרות אמרינן בכתובות (שם) שלשה שישבו לקיים את השטר וקרא ערעור על אחד מהם כו' והוינן בה למימרא דעד נעשה דיין כו' ומותבינן ומשנינן הי"מ בעדות החדש דאורייתא אבל דרבנן עד נעשה דיין:

כיון דאשה כשירה כו'. אי מכשרת בשנים זמנין דמייטא ליה אשה וסמכינן עלה לאכשורי נמי בשנים ואשה לא חזיא לאצטרופי בהדייהו לתלתא: **יוציא.** מי שנשאה בגט זה:

משום דלא אמר (לה) יוציא. בתמיה והא גט כשר הוא ובפניו נכתב ומשום דלא אמר הוי ולד ממזר:

איתמר:

בפני כמה נותנו לה?

רבי יוחנן ורבי חנינא,

חד אמר: בפני שנים,

וחד אמר: בפני שלשה.

תסתיים:

דרבי יוחנן הוא דאמר בפני שנים.

דרבין בר רב חסדא אייתי גיטא לקמיה דרבי יוחנן,

ואמר ליה: זיל הב לה באפי תרי, ואימא להו: "בפני נכתב ובפני נחתם".

תסתיים.

לימא בהא קמיפלגי:

דמאן דאמר: "בפני שנים", קסבר: לפי שאין בקיאיין לשמה.

ומאן דאמר: "בפני שלשה", קסבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו.

ותסברא!?

הא מדרבי יהושע בן לוי אמר: לפי שאין בקיאיין לשמה,

רבי יוחנן אמר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו.

והכא היכי קאמר רבי יוחנן בפני שנים?

ועוד,

הא רבה אית ליה דרבא!

אלא, דכולי עלמא, בעינן עדים מצויין לקיימו,

והכא בשליח נעשה עד, ועד נעשה דיין קמיפלגי.

מאן דאמר: "בפני שנים", קסבר: שליח נעשה עד, ועד נעשה דיין

ומאן דאמר: "בפני שלשה", קסבר: שליח נעשה עד, ואין עד נעשה דיין.

והא קיימא לו: בדרבנן דעד נעשה דיין!

אלא, הכא בהא קמיפלגי:

דמר סבר: כיון דאשה כשירה להביא את הגט,

זמנין דמייטא ליה איתתא וסמכי עלה.

ואידך?

אשה מידע ידעי ולא סמכי עלה.

תניא כוותיה דרבי יוחנן:

"הפביא גט ממדינת הים, ונתנו לה, ולא אמר לה: 'בפני נכתב ובפני נחתם' - יוציא,

והולד ממזר,

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

אין הולד ממזר.

ביצד יעשה?

יטלנו הימנה ויחזור ויתנו לה בפני שנים, ואמר: 'בפני נכתב ובפני נחתם'.

ורבי מאיר, משום דלא אמר: "בפני נכתב ובפני נחתם" "יוציא והולד ממזר"!

אין, רבי מאיר לטעמיה,

דאמר רב המנונא משמיה דעולא:

אומר הנה רבי מאיר:

כל המושגה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין - יוציא, והולד ממזר.

רפ"י

אתא לקמיה דרבי אחי. באותה העיר שהיו כותבין אותו: **ממונה אגיטי**. דקי"ל (קידושין דף ו:) כל שאינו יודע בטיב גיטין וקידושין לא יהא לו עסק עמהן והוה ממנו גברא רבה לאורויי היכי נעביד: **לא צריכת**. אלא בשיטה אחת: **אפילו שמע קו קולמוסא וקו מגילתא**. תיקון הקולמוס והקלף שמע כשתיקנוהו לשמה כשחותכין אותו ומחליקין אותו ולי נראה קו קולמוסא קול הקולמוס כשהוא כותב וקול היריעה שהוא נשמע כמי שאומר קו קו ואית דגרסי קל קולמוסא:

9. ה, ב - ו, א

בר הדיא בעי לאתווי גיטא, אתא לקמיה דרבי אחי דההוה ממונה אגיטי, אמר ליה: צריך אתה לעמוד על כל אות ואות. אתא לקמיה דרבי אמי ורבי אסי, אמרי ליה: לא צריכת.

וכי תימא: אעביד לחומרא - נמצא אתה מוציא לעז על גיטין הראשונים.

רבה בר בר חנה אייתי גיטא, פלגא איפתב קמיה ופלגא לא איפתב קמיה. אתא לקמיה דרבי אלעזר.

אמר ליה: אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה - שוב אינו צריך.

רב אשי אמר

וא, אפילו קו קולמוסא וקו מגילתא.

תניא כוותיה דרב אשי:

"המביא גט ממדינת הים:

אפילו הוא בבית וסופר בעלייה,

הוא בעלייה וסופר בבית,

אפילו נכנס ויוצא כל היום בולו -

בשר".

"הוא בבית וסופר בעלייה" - הא לא קא חזי ליה!

אלא לאו כגון דשמע קו קולמוסא וקו מגילתא.

10. ו, א

כ"י

דנפק לשוקא. סופר יצא לשוק
 למקום שיש שם בני אדם
 הרבה:
 מהו דתימא איניש אחרינא
 אשכחיה. ששמו כשמו של זה:
 וא"ל. לכתוב לו גט:

אמר מר:

"אפילו נכנס ויצא כל היום כולו - כשר".

מאן?

אילימא שליח - השתא "הוא בבית וסופר בעלייה", דלא חזי ליה אמרת כשר,
 נכנס ויצא מיבעיא?!
 אלא סופר.

פשיטא! משום דנכנס ויצא נפסליניה?!

לא צריכא, דנפק לשוקא ואתא,
 מהו דתימא: איניש אחרינא אשכחיה ואמר ליה,
 קא משמע לן.

11. ו, א

רש"י

הא רבה אית ליה דרבא. ונהי נמי דגמירי הא כיון דממדינה למדינה הוא בעינן לקיימו: **מתיבתא**. ישיבות קבועות אחת בסורא ואחת בנהרדעא והולכין תלמידים מזו לזו ומשאר עיירות להן ללמוד תורה: **בגירסייהו טרידין**. ואין מכירין החתימות: **איתמר נמי**. דטעמא משום דשכיחי מתיבתא היא: **מכי אתא רב לבבל**. וקבע ישיבה בסורא ודשמואל הואי בנהרדעא אבל מעיקרא לא ואעיג דגמירי דמשגלה יכניה לבבל (מלכים ב כד) והחרש והמסגר עמו לא פסקה תורה מהם: **מרקם**. למזרחו של עולם בסופו הוי מדינת הים במזרחא של א"י: **ורקם**. עצמה: **כמזרח**. כמזרח העולם דהוא מדינת הים: **מעכו לצפון**. של עולם ובבל התם קיימא בין עכו לצפון: **לבר מבבל**. דאיכא טעמא להתיירה:

איתמר:

בבבל:

רב אמר:

כארץ ישראל לגיטין.

ושמואל אמר:

כחוצה לארץ.

לימא בהא קא מיפלגי,

דמר סבר: לפי שאין בקיאים לשמה, והני גמירי.

ומר סבר: לפי שאין עדים מצויין לקיימו, והני נמי לא שכיחי.

ותסברא!?

הא רבה אית ליה דרבא!

אלא, דכולי עלמא בעינן לקיימו,

רב סבר: כיון דאיכא מתיבתא מישכח שכיחי.

ושמואל סבר: מתיבתא בגירסייהו טרידי.

איתמר נמי:

אמר רבי אבא אמר רב הונא:

עשינו עצמינו בבבל כארץ ישראל לגיטין,

מכי אתא רב לבבל.

מתיב רבי ירמיה:

"דבי יהודה אומר:

מרקם למזרח, ורקם במזרח,

מאשקלון לדרום, ואשקלון בדרום,

מעכו לצפון, ועכו בצפון."

והא בבל לצפונה דארץ ישראל קיימא,

דכתבי: "זיאמר ה' אלי מצפון תפתח הרעה" (ירמיה א, יד),

ותנן:

"דבי מאיר אומר:

עבו כארץ ישראל לגיטין",

ואפילו רבי מאיר לא קאמר אלא בעכו דמקרבא,

אבל בבבל דמרחקא - לא!

הוא מותיב לה, והוא מפרק לה:

לבר מבבל.

12. ו, א

רפ"י

כמחלוקת ליוחסין. בפי עשרה יוחסין (קדושין ד' עא.) דקיי"ל כל הארצות עיסה לא"י וא"י עיסה לבבל ואפליגו התם עד היכן הוא:

ארבא תניינא. ערבה שניה הסמוכה לגשר:

והני גמירי. דבי ארדשיר:

והא רבה אית ליה דרבא. וכיון דממדינה למדינה הוא בעינן לקיימו:

והני. דבי ארדשיר:

אזלי לשוקא. לאקטיספון ומורין להן שם עדיות וחותרמין שם בשטרות והשטרות ביד בני אקטיספון עד זמן שניגבים לפיכך בני אקטיספון מכירין חתימת בני ארדשיר הלכך גט שנחתם בארדשיר ונשתלח לאקטיספון עדים מצויין לקיימו ואף בני ארדשיר כשהולכין שם לשוק יקיימוהו אבל בני ארדשיר אינן מכירין חתימת בני אקטיספון ואע"פ שהולכין שם תמיד לסחורה דכל יום השוק בשוקייהו טרידין ואינן נותנין לב להסתכל ולהכיר חתימת בני העיר:

מערסא לערסא. משורת הבתים שבצד רה"ר לשורה שכנגדה:

משכונה לשכונה. סתם שכונה שלשה בתים במסכת ע"ז (דף כא.):

דניידי. אינן משתהין בבתיהן שטרודין בסחורה ואין מכירין חתימות שביניהם:

עד היכן היא בבל?

אמר רב פפא:

כמחלוקת ליוחסין,
קד מחלוקת לגיטין.

ורב יוסף אמר:

מחלוקת ליוחסין,

אבל לגיטין דברי הכל עד ארבא תניינא דגישרא.

רב חסדא מצריך מאקטיספון לבי ארדשיר,
מבי ארדשיר לאקטיספון - לא מצריך.

לימא קסבר: לפי שאין בקיאיין לשמה, והני גמירי.

ותסברא!?

והא רבה אית ליה דרבא!

אלא, דכולי עלמא בעינן לקיימו,
והני כיון דאזלי לשוקא להתם, הנך ידעי בחתימות ידא דהני.
והני בדהנך לא ידעי.

מאי טעמא?

בשוקייהו טרידי.

רבה בר אבנה מצריך מערסא לערסא.

רב ששת מצריך משכונה לשכונה.

ורבא מצריך באותה שכונה.

והא רבא הוא דאמר לפי שאין עדים מצויין לקיימו!

שאני בני מחוזא, דניידי.

13. ו, א-ב

כ"י

לא צריכת. דבבל כארץ ישראל:
דאי אתי בעל כו'. אבל אי לא
 אמרת ואתי בעל ומערער
 מיפסיל:
כדתניא. דאף מי שאינו צריך
 לומר אם אמר מהני:
כפר סיסאי. שם מקום:
שלא תיזקק. האשה לעדים אם
 יקרא עליו ערער:
והא איהו נמי כו'. ולא משום
 דצריך ומאי קשיא ליה לר'
 אלעאי:
לא סיימוה קמיה. דר' אלעאי
 לסיומא דמילתיה דר' ישמעאל:

רב חנין מישתעי:
רב פהנא אייתי גיטא, ולא ידענא אי מסורא לנהרדעא, אי מנהרדעא לסורא.
אתא לקמיה דרב,
 אָמַר ליה: צריכנא למימר: "בפני נכתב ובפני נחתם", או לא צריכנא?
 אָמַר ליה: לא צריכת, ואי עבדת אהנית.

ו,ב

מאי "אי עבדת, אהנית"?

דאי אתי בעל מערער - לא משגחינן ביה.

כדתניא:

"מעשה באדם אחד שהביא גט לפני רבי ישמעאל,
אמר לו: צריך אני לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם", או איני צריך?
אמר לו: בני, מהיכן אתה?
אמר לו: רבי, מכפר סיסאי אני.
אמר לו: צריך אתה לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם", שלא תיזקק לעדים.
לאחר שיצא, נכנס לפניו רבי אלעאי,
אמר לו: רבי, והלא כפר סיסאי מובלעת בתחום ארץ ישראל, וקרובה לציפורי, יותר מעבו!

ותנן:

"רבי מאיר אומר:**עבו בארץ ישראל לגיטין,**

ואפילו רבנן לא פליגי עליה דרבי מאיר אלא בעכו דמרחקא,

אבל כפר סיסאי דמקרבא - לא!

אמר לו: שתוק, בני, שתוק,**הואיל ויצא הדבר בהיתר - יצא."**

הא איהו נמי: "שלא תיזקק לעדים" קאמר ליה!

לא סיימוה קמיה.

14. ו, ב

רש"י

משם לכאן. מבבל לא"י:
דסמכא הוא. ראוי לסמוך עליו:
ויתנו (את) הילד כו'. שהיו משתהין בא"י ומניחין נשותיהן עגונות ובטלים מפריה ורביה שנקל בעיניהם ילדים וילדות:
שתיים. שתי תיבות כותבין מן המקרא בלא שרטוט:
בשלמא מילתא דתליא בסברא. אי לא הוה סבר לה מדעתו:
לחיי. כלומר שפיר מצית למימר דלאו גברא רבה הוא:
וגמרא לא שמייע ליה. הא גמרא דר' יצחק:
דאסכים מריה על ידיה. לגלות לו סוד לכיין דברים הסתומים על אמיתתם:
ותזנה עליו פילגשו. בפילגש בגבעה כתיב ותזנה סרחה עליו:
זבוב מצא לה. בקערה:
נימא מצא לה. לקמיה מפרש:
ואשכחיה. גרסי:
נימא מצא והקפיד. כדמפרש טעמא ואזיל:
נימא באותו מקום. ודרכן היה להשיר את השער ולא ליסכן בועלה ליעשות כרות שפכה ומשום דסכנתא הוא הקפיד עליה וברחה מפני אימתו:

שֶׁלַח לִיה רַבִּי אֲבִיתֵר לְרַב חֲסָדָא:

גִּיטִין הַבְּאִים מִשֵּׁם לְכָאן, אֵין צְרִיךְ לֹאמֵר: "בְּפִנֵי נִכְתָּב וּבְפִנֵי נִחְתָּם".

לִימָא קְסָבֵר לְפִי שְׂאִין בְּקִיאִין לְשִׁמְהָ, וְהֵי גְמִירִי?

וְתִסְבְּרָא?!

וְהָא רַבָּה אֵית לִיה דְרַבָּא!

אֵלָא, דְכוּלֵי עֲלָמָא בְּעֵינֵן לְקִימוּ, וְכִינֵן דְאִיכָא רַבִּים דְסִלְקֵי וְנִחְתִּי מִיִּשְׁפַּח שְׂכִיחֵי.

אָמַר רַב יוֹסֵף:

מָאן לִימָא לֵן דְרַבִּי אֲבִיתֵר בְּר סְמְכָא הוּא?

וְעוּד, הָא אִיהוּ דְשֶׁלַח לִיה לְרַב יְהוּדָה:

בְּנֵי אָדָם הָעוֹלִין מִשֵּׁם לְכָאן, הֵן קִימוּ בְּעֶצְמָן:

"וְיִתְּנוּ הִילָד בְּזוּנָה וְהִילָדָה מְכָרֵי בֵין וְיִשְׁתִּנו" (יואל ד, ג),

וְכָתָב לִיה בְּלֵא שִׁרְטוּט,

וְאָמַר רַבִּי יִצְחָק: שְׁתִּים - כּוֹתְבִין, שְׁלֵשׁ - אֵין כּוֹתְבִין!

בְּמִתְנִיתָא תְּנָא:

"שְׁלֵשׁ כּוֹתְבִין, אַרְבַּע אֵין כּוֹתְבִין!"

אָמַר לִיה אֲבִי:

אִטּוּ כֵל דְלֵא יָדַע הָא דְרַבִּי יִצְחָק, לָאו גְבָרָא רַבָּה הוּא?!

בְּשֶׁלְמָא מִיִּלְתָּא דְתִלְיָא בְּסִבְרָא - לְחַי,

הָא גְמָרָא הִיא, וְגָמְרָא לֵא שְׂמִיעַ לִיה.

וְעוּד, הָא רַבִּי אֲבִיתֵר הוּא דְאִסְכִּים מְרִיה, עַל יָדֶיהָ.

דְּכִתִּיב: "וְתִזְנֶה עֲלָיו פִּילְגָשׁוּ" (שׁוֹפְטִים יט, ב),

רַבִּי אֲבִיתֵר אָמַר:

זְבוּב מְצָא לָהּ.

רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר:

נִימָא מְצָא לָהּ.

וְאִשְׁכַּחִיהָ רַבִּי אֲבִיתֵר לְאַלְיָהוּ,

אָמַר לִיה: מָאי קָא עָבִיד הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא?

אָמַר לִיה: עָסִיק בְּפִילְגָשׁ בְּגִבְעָה.

וּמָאי קְאָמַר?

אָמַר לִיה: אֲבִיתֵר בְּנֵי כֶּךָ הוּא אוֹמֵר,

יִוָּנְתָן בְּנֵי כֶּךָ הוּא אוֹמֵר.

אָמַר לִיה: חַס וְשְׁלוֹם, וּמִי אִיכָא סְפִיקָא קָמִי שְׂמִיָּא?!

אָמַר לִיה: אֵלוּ וְאֵלוּ דְבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים הֵן.

זְבוּב מְצָא וְלֵא הַקְפִּיד,

נִימָא מְצָא וְהַקְפִּיד.

אָמַר רַב יְהוּדָה:

זְבוּב - בְּקַעְרָה,

וְנִימָא - בְּאוֹתוֹ מְקוּם.

זְבוּב - מְאִיסוּתָא.

וְנִימָא - סַפְנָתָא.

אִיכָא דְאָמְרִי:

אִידִי וְאִידִי בְּקַעְרָה,

זְבוּב - אוֹנְסָא,

וְנִימָא - פְּשִׁיעוּתָא.

15. ו, ב - ז, א

רש"י

גילוי עריות. כשמגיע זמן טבילתה בעת צינה והיא יראה לומר לא טבלתי ומשמשתו נדה:
שפיכות דמים. כי הכא או פעמים שבורחת מפניו ונופלת באחת הפחתים או בגשר:
וחילול שבת. פעמים שמדלקת נר או מבשלת משחשיכה מפני אימתו והוא אינו יודע:
עשרתם. פירות שנאכל למחר:
ערבתם. עירובי חצירות:
בהמתן של צדיקים. בהכל שוחטין (חולין דף ה:):
אבר מן החי. שנאבד מהם אבר מן השחוטה ומפני אימתו חתכו עבדיו אבר מן החי והביאו תחתיו שלא יבין

אמר רב חסדא:

לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי פילגש בגבעה הטיל עליה בעלה אימה יתירה, והפילה כמה רכבות מישראל.

אמר רב יהודה אמר רב:

כל המטיל אימה יתירה בתוך ביתו - סוף הוא בא לידי שלש עבירות: גילוי עריות, שפיכות דמים, וחילול שבת.

אמר רבה בר בר חנה:

הא דאמרי רבנן: שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשיכה: עשרתם? ערבתם? הדליקו את הנר!
 ז, א צריך למימרינהו בניחותא, כי היכי דליקבלו מיניה.

אמר רב אשי:

אנא לא שמיעא לי הא דרבה בר בר חנה, וקיימתיה מסברא.

אמר רבי אבהו:

לעולם אל יטיל אדם אימה יתירה בתוך ביתו, שהרי אדם גדול הטיל אימה יתירה בתוך ביתו והאכילוהו דבר גדול.

ומנו?

רבי חנינא בן גמליאל.

"האכילוהו" סלקא דעתך?! השתא בהמתן של צדיקים אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידם, צדיקים עצמן לא כל שכן?!

אלא, בקושו להאכילו דבר גדול.

ומאי ניהו?

אבר מן החי.

16. ז, א

רפ"י

העומדים עלי: לחרף ולגדף:
ובידי למוסרן: כח בידי להלשין עליהן:
לנגדי: מריבני ומקניטני:
גניבא: היה חולק עליו:
קולר: שלשלת של ברזל שנותנין שם המוכתבים למלכות להריגה:
זמרא: לשורר בבית המשתאות:
ימר שכר: יהא מר:
דמנא: כנור:
מארגיזא: שם מקום:
קנאה: כעס מחמת צער שצערו:
קנאה: הוא לשון שאדם מתעבר על ריבו או על ריב אחרים כמו קנא קנאתי (מלכים א יט) וכמו בקנאו את קנאתי (במדבר כה):
צעקת לגימא: שגוזל ממנו ויורד לחייו לשערי מזונותיו:

שְׁלַח לִיָּה מִר עֹקְבָא לְרַבִּי אֶלְעָזָר:
 בְּנֵי אָדָם הָעֹמְדִים עָלַי, וּבִיָּדֵי לְמִסְרָם לְמַלְכוּת, מַהוּ?

שְׁרֻטָּט וְכַתֵּב לִיָּה:

"אִמְרָתִי אֲשַׁמְרָה דְרַמֵּי מַחְסוּא בְלִשׁוֹנֵי אֲשַׁמְרָה לְפִי מַחְסוּם בְּעַד רְשָׁע לְנַגְדִּי" (תהלים לט, ב), אף על פי שְׁרֻשָׁע לְנַגְדִּי - אֲשַׁמְרָה לְפִי מַחְסוּם.

שְׁלַח לִיָּה:

קָא מְצַעְרֵי לִי טוּבָא, וְלֹא מְצִינָא דְאִיקוּם בְּהוּ!

שְׁלַח לִיָּה:

"דוּם לַה' וְהִתְחַוְּלַל לֹ"י"² (תהלים לו, ז),
 דוּם לַה' - וְהוּא יְפִילֵם לְךָ חֲלָלִים חֲלָלִים,
 הַשָּׁכֵם וְהָעָרֵב עֲלֵיהֶן לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְהוּן כְּלִין מְאִילֵיהֶן.

הַדְּבַר יֵצֵא מִפִּי רַבִּי אֶלְעָזָר, וְנִתְּנָהוּ לְגַנְיָבָא בְּקוּלָר.

שְׁלַחוּ לִיָּה לְמִר עֹקְבָא:

זְמַרָא מְנָא לָן דְאֶסִּיר?

שְׁרֻטָּט וְכַתֵּב לָהּ: "אֵל תִּשְׁמַח יִשְׂרָאֵל אֵל גִּיל בְּעַמִּים"³ (הושע ט, א).

וְלִישְׁלַח לָהּ הוּמָהָא: "בְּשִׁיר לֹא יִשְׁתַּוּ יוֹן יִמַר שְׂכָר לְשִׁתּוֹ" (ישעיה כד, ט)!

אִי מַהֲהוּא, הוּהוּ אַמְיָנָא: הֵנִי מִלִּי זְמַרָא דְמְנָא, אֲבָל דְפּוּמָא שְׂרִי,
 קָא מְשַׁמַּע לָן.

אָמַר לִיָּה רַב הוּנָא בְר נָתַן לְרַב אֲשִׁי:

מְאִי דְכְּתִיב: "קִינָה וְדִימוּנָה וְעִדְעֵדָה" (יהושע טו, כב)?

אָמַר לִיָּה:

מִתְּוֹתָא דְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל קַחֲשִׁיב.

אָמַר לִיָּה:

אֲטוּ אָנָּא לֹא יַדְעָנָא דְמִתְּוֹתָא דְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל קָא חֲשִׁיב?

אֵלָּא רַב גְּבִיָּהּ מְאַרְגִּיזָא אָמַר בְּה טַעְמָא:

כָּל שְׂרִישׁ לֹו קִנְיָה עַל חֲבִירוֹ, וְדוּמָם - 'שׁוֹכֵן עָדִי עַד' עוֹשֶׂה לֹו דִין.

אָמַר לִיָּה:

אֵלָּא מַעֲתָה, "דַּצְקֵלָג וּמְדַמְנָה וְסִנְסָנָה" (יהושע טו, לא), הֲכִי נְמִי?!

אָמַר לִיָּה:

אִי הוּהוּ רַב גְּבִיָּהּ מְבִי אַרְגִּיזָא הָכָא, הוּהוּ אָמַר בְּה טַעְמָא.

רַב אַחָא מְבִי חוּזָאָה אָמַר בְּה הֲכִי:

כָּל מִי שְׂרִישׁ לֹו צַעֲקָתָא לְגִימָא עַל חֲבִירוֹ, וְדוּמָם - 'שׁוֹכֵן בְּסָנְה' עוֹשֶׂה לֹו דִין.

² דוּם לַה' וְהִתְחַוְּלַל לֹו אֵל תִּתְּחַר בְּמִצְלִיחַ דְרַמֵּי בְּאִישׁ עֲשֵׂה מְזוּמָת
³ אֵל תִּשְׁמַח יִשְׂרָאֵל אֵל גִּיל בְּעַמִּים מִי וְנִית מַעַל אֱלֹהֵיךָ אַהֲבָת אַתְּנֵן עַל כָּל גְּרוּנֵת דְמָן

17. ז, א-ב

כ"י

כלילא. היו עושין עטרות לחתנים יש של זהב וכסף צבועות ומצוירות בגפרית ומלח שקורין ניייל {ניאייל: תצריב שחור [ציור שחור באמצעות חומר כימי החורט על הכלי, שעלו מפעילים אותו] ויש של וורד והדס:

בפולמוס. חיל שהעלה אספסיינוס קודם שבא טיטוס עליהם:

ועל האירוס. מפרש בפרק בתרא דסוטה (ד' מט:) טבלא דחד פומא והוא זוג המקשקש:

רב חסדא. תלמידו של רב הונא הוה ולא היה משיב בפניו וכי קם רב הונא אמר ליה רב חסדא לריש גלותא קרא כתיב:

מה ענין כו'. והלא מצנפת מבגדי כהונה הוא:

האלהים מדרבנן. אינו אסור אלא מדרבנן וקרא בעטרה של מלך מיירי שהיה מתנבא שתבטל הכהונה ויגלה צדקיהו בגולה:

וחסדאין מילך. חסודים ונאים דבריך:

שלמים. מצומצמים והכי קאמר קרא אם שלמים מזונותיך וכל שכן אם רבים:

וכן נגוזו ועבר. הרי הן משולים לעוברים בנהר על ידי גזיזה שהגזיזה עוברת כך גזוז מהן לצדקה וירבו:

ועניתך לא אענד עוד. סיפיה דההוא קרא הוא:

אמר ליה ריש גלותא לרב הונא: כלילא מנא לן דאסור?

אמר ליה:

מדרבנן,

דתנן:

"בפולמוס של אספסיינוס, גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס" (סוטה מט.).

אדהכי קם רב הונא לאפנויי,

אמר ליה רב חסדא:

קרא כתיב: **"מה אמר ה' אלהים הסיר המצנפת והרים העטרה,**

זאת לא זאת השפלה הגבה והגבה השפיל" (יחזקאל כא, לא),

וכי מה ענין **"מצנפת"** אצל **"עטרה"**!

אלא לומר לך: בזמן ש**"מצנפת"** בראש כהן גדול - **"עטרה"** בראש כל אדם,

נסתלקה מצנפת מראש כהן גדול - נסתלקה עטרה מראש כל אדם.

אדהכי אתא רב הונא, אשפחניהו דהוי יתבי,

אמר ליה: האלהים! מדרבנן,

אלא, חסדא שמך וחסדאין מילך.

רבינא אשפחניה לומר בר רב אשי דהוה גדיל כלילא לברתיה,

אמר ליה: לא סבר לה מר: **"הסיר המצנפת והרים העטרה"**?

אמר ליה: דומיא דכהן גדול - בגברי,

אכל בנשי - לא.

מאי **"זאת לא זאת"**?

דרש רבי עירא:

זימנין אמר לה משמיה דרב אמי, וזימנין אמר לה משמיה דרב אסי,

בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל: **"הסיר המצנפת והרים העטרה"**,

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא:

רבוננו של עולם, **"זאת"** להן לישראל, שהקדימו לפניך בסיני **"נעשה"** ל**"נשמע"**?

אמר להן: **"לא זאת"** להן לישראל, שהשפילו את הגבוה והגביהו את השפל, והעמידו צלם בהיכל?!

דרש רב עירא:

זימנין אמר לה משמיה דרב אמי, וזימנין אמר לה משמיה דרב אסי,

מאי דקתיב: **"מה אמר ה' אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר"**⁴ (נחום א, יב)?

אם רואה אדם שמזונותיו מצומצמין - יעשה מהן צדקה,

וכל שכן כשהן מרובין.

מאי **"וכן נגוזו ועבר"**?

תנא דבי רבי ישמעאל:

כל הגוזז מנכסיו ועושה מהן צדקה - ניצל מדינה של גיהנום.

משל לשתי רחילות שהיו עוברות במים, אחת גזוזה ואחת אינה גזוזה,

גזוזה - עברה,

ושאינה גזוזה - לא עברה.

זב, **"זעיינתך"** - אמר מר זוטרא: אפילו עני המתפרנס מן הצדקה יעשה צדקה.

"לא אענה עוד" - תני רב יוסף: "שוב אין מראין לו סימני עניות".

⁴ מה אמר ה' אם שלמים וכן רבים וכן נגוזו ועבר וענתך לא אענה עוד

18. ז, ב

רש"י

למימרא דעכו לצפונה דארץ
 ישראל קיימא. בסוף הצפון:
 מימינו למזרח הדרך. השתא
 משמע לן דעכו קיימא בגבול
 מזרחה של ארץ ישראל משוך
 ממקצוע צפונית יום או יומים
 לצד הדרום וכזיב במקצוע
 מזרחית צפונית ודרך המהלכת
 מעכו לכזיב היה גבול מזרח
 לא"י הילכך כשמהלך מעכו
 לכזיב דהיינו מדרום לצפון הוי
 ימינו למזרחית הדרך:
 טמאה. הארץ שהיא לימין
 המסילה:
 משום ארץ העמים. דגזרו
 טומאה על ארץ העמים:
 ופטורה כו'. כדן חוצה לארץ:
 עד שיודע לך כו'. כלומר לעולם
 חזקת ימין הדרך מעכו ועד כזיב
 ארץ העמים אלא א"כ תבא
 למקום שיאמר לך בקי כאן
 הדרך מתעקם ונכנס לתוך א"י
 קצת וימין הדרך הוי ארץ
 ישראל:
 למערב. הדרך:
 לבלבו. שם מקום אלמא עכו
 משוכה לצד דרום וכזיב
 במקצוע:
 רצועה נפקא. לעולם עכו בצפון
 ריבועא דא"י היא אלא שרצועה
 קצרה יוצאת עוד מעכו לצד
 צפון והיא מא"י:
 ויהיב תנא סימנא. אתמוהי
 מתמה מי חשיבא חדא רצועה
 לאתנוחי תנא סימנא עלה:
 קרא נמי יהיב סימנא. רצועה
 כגון מסילה:
 ואמר רב פפא למזרחה של
 מסילה. קאמר קרא דקיימא
 שילה דהא מצפונה לבית אל
 כתיב ועל כרחך מזרחה השמש
 אמסילה קאי שילה מצפון לבית
 אל ובמזרחה של מסילה
 ובדרומה של לבונה:

"רבי יהודה אומר:

**מִרְקָם לְמִזְרָח, [וּרְקָם - בְּמִזְרָח.
 מֵאֲשַׁקְלוֹן לְדְרוֹם, וְאֲשַׁקְלוֹן - בְּדְרוֹם,
 מֵעֵכוּ לְצָפוֹן, וְעֵכוּ - בְּצָפוֹן].**

למימרא: דעכו לצפונה דארץ ישראל קיימא.
 ורמינהו:

"היה מהלך מעכו לכזיב,

מימינו למזרח הדרך - טמאה משום ארץ העמים,

ופטורה מן המעשר,

ומן השביעית,

עד שיודע לך שהיא חייבת,

משמאלו למערב הדרך - טהורה משום ארץ העמים,

וחייבת במעשר ובשביעית,

עד שיודע לך שהיא פטורה.

עד היכן?

עד כזיב.

רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו:

עד לבלבו!"

אמר אביו:

רצועה נפקא.

ויהיב תנא סימנא הכי?

אין, קרא נמי יהיב סימנא,

דכתיב: "ויאמר הנה חג ה' פשילו מימים ימימה,

אשר מצפונה לבית אל,

מזרחה השמש למסלה העלה מבית אל שקמה,

ומנגב ללבונה" (שופטים כא, יט),

ואמר רב פפא: למזרחה של מסלה.

19. ז, ב

כ"ט

המביא גט בספינה. שנכתב בספינה וקא ס"ד דבנהרות דארץ ישראל קאמר: **כמביא בארץ ישראל**. כאילו מביאה דרך יבשה ואין צריך לומר בפני נכתב: **ותניא אידך כמביא בחוצה לארץ**. שהנהר אין לו תורת יבשה לכל תורת הארץ: **עפר חוצה לארץ הבא בספינה לארץ**. וזרעו בספינה וצמחה והספינה של חרס היא ואינה צריכה לינקב אם היתה מונחת בקרקע כדאמר במנחות (דף טז:): **חייבת במעשר ובשביעית**. שהנהרות שבארץ ישראל הרי הם כארץ ישראל: **גוששת**. מגששת בקרקע שאין המים עמוקים: **עציץ**. של עץ נקוב המונח על גבי יתדות:

תנא חדא:

"המביא גט בספינה - כמביא בארץ ישראל".

ותניא אידך:

"כמביא בחוצה לארץ!"

אמר רבי ירמיה:

לא קשיא:

הא - רבי יהודה,

הא - רבנן.

דתנן:

"עפר חוצה לארץ הבא בספינה לארץ - חייב במעשר ובשביעית,**אמר רבי יהודה:****אימתי?****בזמן שהספינה גוששת,****אבל אין הספינה גוששת - פטור"**.

אבוי אמר:

הא והא רבי יהודה היא,

ולא קשיא:

כאן - בזמן שאין הספינה גוששת,

כאן - בזמן שהספינה גוששת.

20. ז, ב - ח, א

רפ"י

באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן. לרבנן אורא כמאן דמנחא דמי ולרבי יהודה לא מיחייב במעשר מדאורייתא עד דמנחא אארעא:
העשויה לברוח. כלומר מפני שהיא מהלכת כל שעה:

דלא מפסיק אורא. בין ספינה לארץ אין שום אור ומיא כארעא סמיכתא דמו:

רב נחמן בר יצחק אמר. הנך מתנייתא דהמביא גט אי בנהרות דא"י:

כולי עלמא לא פליגי. דכארץ ישראל ניהו ואע"ג דאין ספינה גוששת דטעמא דגט לא משום יניקה מן הקרקע הוא כמעשר וכשביעית הילכך לא שגא נהר ולא שגא יבשה:
כי פליגי בים הגדול. שהוא תחום מערבו של ארץ ישראל ופליגי תנאי איכא למאן דאמר שפת הים הוא גבול וים גופיה לאו א"י הוא ואיכא למאן דאמר ים גופיה מארץ ישראל:

איזוהי ארץ. מקצוע צפונית מערבית של ארץ ישראל הר ההר ובתרגום ירושלמי מתרגם הר ההר טורי אמנון וכתוב (במדבר לד) זה יהיה לכם גבול צפון מן הים הגדול תתאו לכם הר ההר ש"מ הר ההר תקוע בים וההר גבול צפוני לארץ ישראל הוא וסתם הרים משופעים הם ויש ששיפועו רחב כמהלך יום או יומים וקאמר תנא מהיכן היא הארץ מרגל ההר או מראשו:

כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים. לצד ארץ ישראל דהיינו לצד דרום הוי ארץ ישראל דגובה ההר הוא הגבול:

מטורי אמנון ולחוץ. לצד צפון חוצה לארץ:
והנסיין שבים. איי הים שבמערב רואין אותן כו':

נחל מצרים. הוא תחום ארץ ישראל במקצוע מערבית דרומית ומחובר לים הגדול דכתוב בגבול נגב (שם) ונסב הגבול מעצמון נחלה מצרים והיו תוצאותיו הימה נמצאת ארץ ישראל בין הר ההר לנחל מצרים זה ממערבית צפונית וזה מדרומית מערבית והים במערב ויש מקום שהים נכנס לתוך ארץ ישראל מהלך ימים רבים בין הר ההר לנחל מצרים ובאותה כניסה יש נסין והן מתפשטין למערב לתוך הים חוץ מבין מקצועות תחומי ארץ ישראל שהן הר ההר ונחל מצרים הלכך רואין כאילו חוט מתוח מסוף הר ההר במערבו עד נחל מצרים שהרי כל מה שבתוך מקצועות הללו ארץ ישראל היא ומן החוט ולפנים כו':

ר' יהודה אומר. כל הים שכנגד אור של ארץ ישראל ואפי' עד אוקיינוס למערב שהוא בסוף העולם הרי הוא כא"י שנאמר (שם) ים הגדול וגבול האי וגבול קרא יתירא הוא למימר דאף רוחב הים בכלל התחום:

והנסיין שבצדדין כו'. כלומר ואם יש לנו לחלק בנסיין לא לצד מערב יש חלוק אלא לצד צפון ולצד דרום שיש נסין בים מתפשטין לאורך הים לצפון ולדרום עד שמגיעין ומושכין חוץ מכנגד א"י ושם ראוי למתוח החוט ממזרח למערב ולהבדיל מה שכנגד אור א"י ומה שכנגד אור חוצה לארץ:

ורואין כאילו חוט מתוח מקפלוריא. עיר היושבת בחודו של הר ההר בראש גבהו שהוא תחום צפוני:

ועד ים אוקיינוס. שהוא בסוף העולם למערב ומנחל מצרים עד ים אוקיינוס:

מן החוט ולפנים. לצד חבירו דהיינו לפנים כלומר בין שני החוטין הוו הנסיין ארץ ישראל והוא הדין למים ונסיין דנקט משום דחורשין וזורעין בהם וחייבין במעשר ובשביעית והנך תרתוי מתנייתא דלעיל פליגי שנכתב הגט בים הגדול להלן מחוט המתוח מטורי אמנון עד נחל מצרים מאן דאמר כמביא בארץ ישראל רבי יהודה היא דאמר כל שכנגד ארץ ישראל הרי הוא כארץ ישראל ואידך כרבנן:

מיבעי להו לנסיין. דמן החוט ולפנים לצד מזרחי דלא תימא שפת הים הוא הגבול ואפי' במקום שהוא מתפשט ונכנס לתוך בין שני מקצועות התחומין:

לא צריכי קרא. כיון שבתוך התחומין הם:

אמר רבי זירא:

עציץ נקוב המונח על גבי יתדות - באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן.

אמר רבא:

דילמא לא היא,

הא, עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם אלא בספינה, העשויה לברוח, אבל עציץ שאינו עשוי לברוח - לא.

אי נמי,

עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא בספינה, דלא מפסיק אורא, דמ"א כי ארעא סמיכתא דמ"א, אבל עציץ דמפסיק אורא - לא.

רב נחמן בר יצחק אמר:

בנהרות דארץ ישראל, דכולי עלמא לא פליגי. אלא כי פליגי בים הגדול.

דתניא:

"איזהו ארץ ישראל ואיזהו חוצה לארץ?"

כל ששופע ויורד מטורי אמנון ולפנים - ארץ ישראל, מטורי אמנון ולחוץ - חוצה לארץ.

הנסיין שבים - רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהם, מטורי אמנון עד נחל מצרים,

מן החוט ולפנים - ארץ ישראל,

מן החוט ולחוץ - חוצה לארץ.

רבי יהודה אומר:

כל שכנגד ארץ ישראל - הרי הוא כארץ ישראל,

שנאמר: "וגבול ים, והיה לכם הים הגדול וגבול, זה יהיה לכם גבול ים" (במ' לד, ו),

והנסיין שבצדדין - רואין אותן כאילו חוט מתוח עליהן,

מקפלוריא ועד ים אוקיינוס, ומנחל מצרים ועד ים אוקיינוס,

מן החוט ולפנים - ארץ ישראל,

מן החוט ולחוץ - חוצה לארץ."

ורבנן, האי "וגבול" מאי עבדי ליה?

מיבעי ליה לנסיין.

ורבי יהודה?

נסיין - לא צריכי קרא.

21. ח, א

כ"י

סוריא. היא ארם צובה וכבשה
 דוד והוסיפה על ארץ ישראל:
כמוכר בחוצה לארץ. ותנן לקמן
 (דף מג:) המוכר עבדו לחוצה
 לארץ יצא לחירות דקנסינן
 ללוקח משום דעבד שייך במצות
 ואסור לצאת מארץ לחוצה
 לארץ: סוריא לצפונה של ארץ
 ישראל להלן מעכו:
לגיטין אין. משום דבקיאין
 לשמה או שכיחי לקיימו:
לעבדים לא. דלאו מארץ ישראל
 היא:

"דבי מאיר אומר: עבו פארץ ישראל [לגיטין]."

בעו מיניה מרבי חייא בר אבא:
 המוכר עבדו לסוריא,
 כמוכר בחוצה לארץ דמי, או לא?

אמר להו:

תניתוה:

"דבי מאיר אומר:

עבו פארץ ישראל לגיטין."

לגיטין - אין,

לעבדים - לא,

וכל שכן סוריא דמרחקא טובא.

22. ח, א-ב

רז"י

עפרה טמא. שגזרו עליה ואף על גב דסבירא ליה להאי תנא כיבוש יחיד שמיה כיבוש כדקתני חייבת במעשר אפילו הכי גזרו עליה:
והמביא גט מסוריא. לארץ ישראל כמביא בחוצה לארץ דלא שכיחי שיירתא:
והרוצה ליכנס לה בטהרה נכנס. מה שאין כן בארץ העמים ולקמיה מפרש מאי היא:
כקונה בפרוארי ירושלים. לקמיה מפרש לה:
בפרוארי. בהפרכיא וקריי"ש {דוקדי"ש: דוכסויות, מחוזות} בלע"ז:
כיבוש יחיד. דדוד שלא היו כל ישראל ביחד כדרך שהיו בכבוש יהושע שהיו כולם וכבשוה לצורך כל ישראל קודם חלוקה אבל דוד לא כבש אלא לצורכו:
בשידה תיבה ומגדל. ונושאים אותה באויר ומשא"כ בארץ העמים ורבי היא:
רבי מטמא. קסבר אהל זרוק לא שמיה אהל הכי מפרש בערובין אהל המטלטל אינו אהל בשעת טלטולו הילכך חציצה דקא מפסיק האי אהל בינו לאויר ארץ העמים לאו חציצה היא ואשמעינן האי תנא דסוריא דלעיל דאפי' רבי לא קא מטמא אלא בארץ העמים:
דגזרו על גושה. מגע ומשא ולא אהל כגון אם האהיל עליו כדאמר' בפי' ב' דאהלות (מ"ג):
ועל אוירה. שיהא הנכנס לאוירה טמא ואפי' לא נגע ולא הסיט את גושה אבל סוריא על גושה גזרו מגע והיסט אבל על אוירה לא גזרו והאי לא נגע ולא הסיט:
בפרוארי. בפילכי וקריי"ש {דוקדי"ש: דוכסויות, מחוזות} בלע"ז:
אונו. שטר מכירה כמו והיו אונות ושטרות יוצאין על שמו (ב"ב דף נב.):
אפי' בשבת. אם לקחה מן העובד כוכבים ורוצה לילך לדרכו בשבת:
כדאמר רבא. במסכת שבת (דף קכט.):
משום ישוב ארץ ישראל. לגרש עובדי כוכבים ולישב ישראל בה:

תנו רבנן:
"בשלשה דרכים שוותה סוריא לארץ ישראל, ובשלשה לחוצה לארץ.
 (סימן: ע"ב ב"ר ר"ק).
עפרה - טמא בחוצה לארץ, והמוכר עבדו לסוריא - כמוכר בחוצה לארץ, והמביא גט מסוריא - כמביא מחוצה לארץ, ובשלשה לארץ ישראל:
חייבת במעשר ובשביעית בארץ ישראל, והרוצה ליכנס לה בטהרה נכנס, והקונה שדה בסוריא^א כקונה בפרוארי ירושלים."
תב,
"חייבת במעשר ובשביעית בארץ ישראל."

קסבר: כיבוש יחיד שמיה כיבוש.

"והרוצה ליכנס לה בטהרה נכנס."

והאמרת: **"עפרה - טמא!"**

בשידה, תיבה, ומגדל.

דתנאי:

"הנכנס לארץ העמים בשידה תיבה ומגדל: רבי מטמא.

רבי יוסי ברבי יהודה: מטהר."

ואפילו רבי לא קא מטמא אלא בארץ העמים,

דגזרו על - גושה ועל אוירה,

אבל סוריא:

על גושה - גזרו,

על אוירה - לא גזרו.

"והקונה שדה בסוריא כקונה בפרוארי ירושלים."

למאי הילכתא?

אמר רב ששת:

לומר, שכותבין עליו, אונו, ואפילו בשבת.

בשבת סלקא דעתך?!

כדאמר רבא:

אומר לגוי ועושה,

הכא נמי, אומר לגוי ועושה.

ואף על גב דאמירה לגוי - שבות,

משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו רבנן.

23. ח, ב - ט, א

רפ"י

עבד שהביא גיטו. ממדינת הים וצריך לומר בפני נכתב כאשר המביאה גיטה דאמרינן במתניי (לקמן דף ט.) אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים שוו למולך ומביא: **עצמו קנה.** דנאמן הוא על שחרורו לומר בפני נכתב ואין צריך עדים לקיימו: **נכסים לא קנה.** דבעי עדים כשאר קיום שטרות:

כל נכסיי מהו. מי אמרינן עצמד ונכסיי תרי דבורי ניהו אבל כל נכסיי כיון דבחד דיבורא אתו ליה שחרור עצמו ומתנת נכסים כדקיימא לן לקמן הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שהוא בכלל נכסים הילכך אי מהימן אהאי מהימן אהאי דלא פלגינן דיבורא או דלמא פלגינן: **מידי דהוה אגט אשה.** שנאמנת להביא את גיטה ולומר בפני נכתב: **אחד זה ואחד זה.** בין עצמד ונכסי בין כל נכסי:

הכותב כל נכסיו לעבדו. כגון כל נכסיי נתונין לך: **יצא בן חורין.** שאף הוא בכלל נכסים וכל שאר נכסים נמי קנה:

שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין. קרקע לאו דוקא כדאמר בבבא בתרא בפי מי שמת (דף קג.):

לא יצא בן חורין. דבשלמא רישא דלא גלי דעתיה דנחית לשירא לא אמרינן דשייר אבל הכא דנחית לשירא אמרינן לדידיה נמי שייר וכי אמר כל נכסיי לך אשאר נכסים קאמר ולחנופי ליה קאתי ולא שחרריה כיון דלא אמר ליה עצמד ונכסיי:

לעולם הוא בן חורין. דמאי דגלי גלי ומאי דלא גלי לא גלי:

עד שיאמר. סתם חוץ מדבר מועט ולא יפרש מה הוא משייר דהתם אמרינן דאחד מריבוא דקאמר היינו עבד ואיהו לא חשיב ליה אלא כאחד מריבוא בנכסים אע"ג דשוי טפי ומדקאמר ר"ש לעולם הוא בן חורין אשמעינן לא שנה היכא דקנה שאר נכסים עמו כגון שפירש השיר ששייר חוץ מקרקע פלוני דהשתא קנה עצמו ושאר נכסים חוץ מן השיר ולא שנה היכא דלא קנה שאר נכסים כגון שלא הזכיר שם הקרקע ששייר דכתב ליה חוץ מבית כור קרקע דהשתא לא קנה שום קרקע דבכל חד וחד איכא למימר היינו ההוא דשייר אפי"ה הוא בן חורין דהוא לאו קרקע הוא ולא שייריה אלמא פלגינן דיבורא דהא כל נכסי קאמר ליה ולא קנה אלא את עצמו ואת נמי דקאמרת עצמו קנה נכסים לא קנה כ"י שמעון סבירא לך:

והאמר רב נחמן הלכה כר' מאיר. דלא יצא לחירות:

שקילס ר' יוסי. כדמפרש ואזיל: **שפתים ישק.** ראוי הוא לנשק:

ומי אמר רב נחמן הכי. דלא פלגינן דיבורא: **שכיב מרע.** חוזר בכל מתנותיו בבבא בתרא (דף קמו.):

שהרי יצא עליו שם חירות. ואסור להשתעבד בו אלמא פלגינן דיבורא:

התם. דאמר ר"נ הלכה כר"מ טעמא לאו משום דלא פלגינן דיבורא הוא דהא כי נמי הזכיר שם שיר קרקע פלוני דליכא פלוגתא דדיבורא קאמר ר"מ דלא יצא לחירות אלא טעמא משום דלאו כרות גיטא הוא דגבי אשה כתיב ספר כריתות (דברים כד) ושחרורי עבדים גמרי לה לה מאשה דכתיב חופשה לא נתן לה (ויקרא יט) וכתיב וכתב לה ובעינן בהו כריתות וכיון דאיכא למימר דשייריה דהא נחת לשירא והוא לא הזכיר בתוך המתנה דלא כתב ליה עצמד ונכסי קנויין לך לאו כריתות גמור הוא אבל היכא דלא שייר כי הכא הוי כריתות לצאת ונשתחרר שעה אחת כל זמן שלא חזר ושוב אינו יכול לחזור שקדשו השם וגבי מילתיה דרבא בעבד שהביא גיטו כרות גיטא הוא ונהי דנכסים לא קנה דבעי קיום אבל עצמו קנה דפלגינן דיבורא:

תנו רבנן:

"עבד שהביא גיטו, וכתוב בו: 'עצמד ונכסיי קנויין לך', עצמו - קנה, נכסים - לא קנה."

איבעיא להו:

"כל נכסיי קנויין לך", מהו?

אמר אביי:

מתוך שקנה עצמו - קנה נכסים.

אמר ליה רבא:

בשלמא עצמו ליקני, מידי דהוה גט אשה, אלא נכסים לא ליקני, מידי דהוה קיום שטרות דעלמא!

הדר אמר אביי:

מתוך שלא קנה נכסים - לא קנה עצמו.

אמר ליה רבא:

בשלמא נכסים לא ליקני, מידי דהוה אקים שטרות דעלמא, אלא עצמו ליקני מידי דהוה אגט אשה!

אלא אמר רבא:

אחד זה ואחד זה - עצמו קנה, נכסים לא קנה.

אמר ליה רב אדא בר מתנה לרבא:

קמאן?

קרבי שמעון, דאמר: פלגינן דיבורא.

דתנן:

"הכותב כל נכסיו לעבדו - יצא בן חורין,

שייר קרקע כל שהוא - לא יצא בן חורין.

רבי שמעון אומר:

לעולם הוא בן חורין,

ט, א

עד שיאמר: "כל נכסיי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מריבוא שבהו" (פאה ג, ח)

והאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן:

אף על פי שקילס רבי יוסי את רבי שמעון - הלכה כרבי מאיר.

דתנאי:

"נשנאמר דדברים לפני רבי יוסי,

קרא עליו המוקרא הזה: "שפתים ישק משיב דברים נחיים" (משלי כד, כו)!"

ומי אמר רב נחמן הכי??

והאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן:

שכיב מרע שקתב כל נכסיו לעבדו, ועמד - חוזר בנכסים,

ואינו חוזר בעבד.

חוזר בנכסים - מתנת שקיב מרע הוא,

ואינו חוזר בעבד שהרי יצא עליו שם בן חורין!

אלא אמר רב אשי:

התם, היינו טעמא, משום דלאו כרות גיטא הוא.

24. ט, א

רש"י

אם יש עליו עוררין. לפוסלו:
 יתקיים בחותמיו. או העדים
 עצמן יעידו שחתמוהו או עדים
 אחרים יכירוהו ושוב אין בו
 פסול דבני ארץ ישראל ודאי
 בקיאיין לשמה:
 דרבי יוחנן. לא איתפרש היכא:
 דבעל. הבעל ערער עליו לפוסלו:

"אם יש עליו עוררין- יתקיים בחותמיו".

ערער כמה?

אילימא ערער חד - והאמר רבי יוחנן: דברי הכל אין ערער פחות משנים!
 אלא ערער תרי - תרי ותרי ניהו, מאי חזית דסמכת אהני, סמוך אהני!

אלא ערער דבעל.

25. ט, א

רש"י

מתני'
 ואינו יכול. מפרש בגמרא:
 שוו למוליך ולמביא. לומר בפני
 נכתב:

גמ'
 חוץ מחרש שוטה וקטן. שאין
 בהם דעת ואין שליחותן
 שליחות לגרש:

משנה

המביא גט ממדינת הים, ואינו יכול לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם",
 אם יש עליו עדים - יתקיים בחותמו.
 אחד גיטי נשים ואחד שחרורי עבדים - שוו למוליך ולמביא,
 וזו אחת מן הדרכים ששוו גיטי נשים לשחרורי עבדים.

גמרא

מאי "אינו יכול לומר"?
 אילימא: חרש - חרש בר אתוויי גיטא הוא?
 והתנן:

"הכל כשרין להביא את הגט, חוץ מחרש שוטה וקטן" (גיטין כג.)!

אמר רב יוסף:

הכא במאי עסקינן:
 כגון שנתנו לה, כשהוא פיקח, ולא הספיק לומר: "בפני נכתב ובפני נחתם" עד שנתחרש.

26. ט, א - י, א

"אחד גיטי נשים ואחד שיחרורי עבדים" - [שוו למוליד ולמביא].

רס"י

כל גט. כלומר כל שטר:
 חוץ מגיטי נשים. לקמן בפירקין מפרש טעמא:
 העולים בערכאות של עובדי כוכבים. שנעשו השטרות ע"י ב"ד של עובדי כוכבים:
 שחותמיהן. חותמין שבתוכו:
 כשרין. דדינא דמלכותא דינא ואע"פ שהנותן והמקבל ישראלים הם:
 חוץ מגיטי נשים. דלא בני כריתות נינהו הואיל ולא שייכי בתורת גיטין וקידושין אבל על הדינין נצטוו בני נח וכן שיחרורי עבדים דבכל פסולא דאורייתא שוה שחרור לגט אשה דגמרינן לה לה:
 רצה. הבעל:

לחזור בשניהם. קודם שנתנו השליח:
 יחזור. דקסבר ר' מאיר הפסד וחוב הן לאותן שנשלחו להן ואין חבין לאדם אלא בפניו כלומר אין אדם נעשה שליח לאדם להיות נפסד על ידו אא"כ עשאו הוא שליח דהיינו כבפניו ורבנן פליגי עליה דר"מ במתני' ואמרי דבשחרור אינו יכול לחזור משנמסר ליד זה ואף ע"פ שלא עשאו העבד שליח משום דקסברי זכות הוא לעבד שיוצא מתחת רבו לחירות וזכין לו לאדם שלא בפניו דאנן סהדי דניחא ליה דניהוי האי שלוחו להכי:

מנינא. דקתני בשלשה:
 מקרעין להם נייר חלק. מסרטין ורושמין בסכין על הנייר. את שמות העדים ובאין העדים וממלאין את הקרעים דיו:

בגיטי נשים. משום תקנת עגונות שמא ירצה זה המגרש לפרש בים או מסוכן שרוצה שלא תזקק ליבם:

לא יתנו לאחר מיתה. ואפי' רבנן דאמרי שיחרורי עבדים זכות הוא וזכין לאדם שלא בפניו נהי דלהכי זכה ביה דלא מצוי למיהדר מיהו מודו רבנן דכל כמה דלא מטא גיטא לידיה לא הוי משוחרר וכיון דמית קדים תו לא הוי שיחרוריה שחרור דנפקא ליה רשותיה מיניה וחילל עליה רשות יורשין:

תנו מנה לפלוני כו'. דברי שכי"מ ככתובין וכמסורין דמו דתקון רבנן שמא תטרף דעתו עליו בחליו אם לא היה מובטח שיקיימו דבריו:

כי קתני. בהנך ד' דברים:
 מילתא דליתיה. בשאר שטרות והא מילתא איתא בשאר שטרות שאם מסר שטר מתנה לשלוחו ליתנו לאחר (מיתה) ומת לא יתן לאחר מיתה דהא לא אקני ליה ארעא עד דלימטיא שטרא לידיה וההיא שעתא פקע ליה רשותיה:

שמא לא גמר להקנותו לו. ע"פ צוואתו בתקנה דתקון רבנן לשכיב מרע:

אלא בשטר. לכי מטא שטרא לידיה ליקנינהו בשטרא:
 ואין שטר. מקנה לאחר מיתה דהא פקעה ליה רשותיה דנותן:
 והאיכא לשמה. דשוו גיטי נשים ושיחרורי עבדים:

בשלמא לרבה. דאמר תקנתא דמוליד ומביא לפי שאין בקיאיין לשמה היא היינו מוליד ומביא:

האיכא מחובר. דפסול בתרוייהו דכתיב (דברים כד) וכתב ונתן מי שאינו מחוסר אלא כתיבה ונתינה יצא זה שמחוסר קציצה ושחרור גמר לה לה:

תנו רבנן:

"בשלושה דרכים שוו גיטי נשים לשיחרורי עבדים: שוו למוליד ולמביא.

וכל גט שיש עליו עד נותי - פסול, חוץ מגיטי נשים ושיחרורי עבדים. וכל השטרות העולים בערכאות של גוים - אף על פי שחותמיהן גוים נשירין,

חוץ מגיטי נשים ושיחרורי עבדים

וכדברי רבי מאיר בארבעה:

האומר: "תן גט זה לאשתי",

ו"שטר שחרור זה לעבדי" -

רצה לחזור בשניהם יחזור,

דברי רבי מאיר".

בשקלא לרבנן, מנינא למעוטי הא דרבי מאיר, אלא לרבי מאיר, מנינא למעוטי מאי?

למעוטי הא, דתניא:

"עדים שאין יודעים לכתום:

מקרעין להם נייר חלק, וממלאים את הקרעים דיו.

אמר רבן שמעון בן גמליאל:

במה דברים אמורים: בגיטי נשים,

אבל שיחרורי עבדים ושאר כל השטרות:

אם יודעין לקרות ולכתום - חותמין,

ואם לאו - אין חותמין".

'קרית' מאן דכר שמייה?

חסורי מחסרא והכי קתני:

"עדים שאין יודעין לקרות - קורין לפניהם וחותמין,

ושאין יודעין לכתום - מקרעין להם".

ותו ליכא?!

והאיכא:

"האומר: 'תנו גט זה לאשתי',

'שטר שחרור זה לעבדי', ומת -

לא יתנו לאחר מיתה,

'תנו מנה לפלוני', ומת -

יתנו לאחר מיתה" (גיטין ג.)!

כי קתני מילתא דליתיה בשטרות,

מילתא דאיתיה בשטרות - לא קתני.

דשלוח רבין משמיה דרבי אבהו:

הווי יודעין ששלוח רבי אלעזר לגולה משום רבינו:

שכיב מרע שאמר: "כתבו ותנו מנה לפלוני", ומת - אין פותבין ונותנין.

שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר,

ואין שטר לאחר מיתה.

והאיכא לשמה!

בשקלא לרבה, היינו מוליד ומביא,

אלא לרבה קשיא!

ותו,

בין לרבה בין לרבה, האיכא מחובר!

ר"י

פסולא דרבנן. מוליך ומביא רבנן הוא דאצרכוהו למימר בפני נכתב עד כותי פסול מדרבנן בשאר שטרות דאחזקינהו סתמייהו לפסולא ערכאות לקמיה פריך והא ערכאות פסולא דאורייתא שאין עדותן כשר לפי שאינן בתורת גיטין וקידושין ורחמנא אמר וכתב ונתן מי שישנו בכלל נתינה ישנו בכלל כתיבה והכי מפרש בפרק שני (לקמן ד' כג.):

בעדי מסירה. מתני' דמכשיר בשאר שטרות ופסל בהני כגון דאיכא עדי מסירה:

ור"א היא דאמר עדי מסירה כרת. ואין צריך לחתום בגט וכי כתב קרא וכתב אכתובת הגט כתיב ולא אחתימת ידי עדים ומתניתין בשכתבו סופר ישראל ואשמעין מתניתין דמודה ר"א במזוייף מתוכו בחתימת עדים פסולין שהוא פסול ואע"ג דאיכא הכשר עדי מסירה והאי פסולא מדרבנן גזירה דילמא אתי למיסמך עליהו בלא עדי מסירה וכי אכשר ר"א היכא דלא חתימו עליה סהדי כלל:

אף אלו. גיטי נשים כשרים בחותמין עובדי כוכבים:

ואמר רבי זירא ירד ר"ש כו'. ואכשר להו בעדי מסירה וכשכתבו סופר ישראל:

מכלל דת"ק סבר לא. כרתי עדי מסירה אלא עדי חתימה ופסולא דאורייתא היא:

איכא בינייהו שמות מובהקין. כלומר ת"ק בשיטתיה דרבי אלעזר קאי ומדרבנן הוא דפסלי דילמא אתי למיסמך אחתומין ולמוסרו בפניהם ואתא ר' שמעון למימר אם שמות מובהקים דעובדי כוכבים הן שאין ישראל נקראין באותן שמות לאו היינו מזוייף מתוכו דמודה ר"א דכולי עלמא ידעי דעובדי כוכבים הם ולא אתי למיסמך עלייהו בלא עדי מסירה:

חזרה. רצה לחזור בשניהם לר"מ פסולה דאורייתא הוא דהא כיון דבטיל משלח לשליחותיה דשליח נמצא שאינו שלוחו ואין כאן גירושין כלל והיינו דאורייתא דרחמנא אמר ונתן בידה וזה לא נתן לא הוא ולא שלוחו:

הכי גרסינן אלא כי קתני מילתא דליתא בקדושין. כלומר כי פרכינן לעיל האיכא מחובר ולשמה לא תשני פסולא דאורייתא לא קתני אלא אימא מילתא דאיתא בקידושין לא קתני כגון לשמה ומחובר איתא נמי בשטרי קידושין כדכתיב (דברים כד) ויצאה מביתו והיתה לאיש אחר איתקוש הווייה ליציאה אבל בפני נכתב ליתיה בקידושין דתקנתא דרבנן בעלמא היא בגיטין דילמא אתי בעל מערער ופסיל ליה ועד כותי נמי אינו כשר בקידושין דהאי דאכשרו בגיטין היינו טעמא כדלקמן (ע"ב) דעדי הגט אין חותמין זה בלא זה מה שאין כן בשאר שטרות וערכאות נמי ליתא בקידושין היכא דאיכא עדי מסירה ישראל דבגט ושחרור הוא דגזרי דילמא אתי למיסמך עלייהו ומצרכינן ליה גיטא אחרינא אבל בקדושין כיון דמדאורייתא מקודשת משום עדי מסירה אי אמרת אינה מקודשת שרית אשת איש לעלמא:

ופרכינן חזרה גופה איתא בקידושין. שאם מסר שטר קידושין לשלוחו ורצה לחזור חוזר דאין כאן זכות הוא לה דאסר לה אכולי עלמא ומשום האי שטרא אינו מתחייב במזונותיה:

בשליחות בעל כורחה כו'. כלומר דומיא דגיטין לא משכחת לה בקידושין דהא שליח זה משתלח אצלה לגרשה בעל כרחה וכן לעבד לשחררו על כרחו אבל בקידושין לא היה נעשה שליח אצלה על כרחה הילכך הכי קתני בזו שווי גיטי נשים ושחרורי עבדים ששליח זה היה נעשה שליח אצלן על כרחן ואם רצה הבעל חוזר מה שאין כן בקידושין דאע"ג דחוזר לא דומיא דהני הוא:

כי קתני פסולא דרבנן,
דאורייתא - לא קתני.

והא: ערכאות של גוים דפסולא דאורייתא הוא, וקתני!

בעדי מסירה, וכרבי אלעזר,
דאמר: עדי מסירה כרת.

והא מדקתני סיפא: "רבי שמעון אומר: אף אלו, בשירי",
ואמר רבי זירא: ירד רבי שמעון לשיטתו של רבי אלעזר, דאמר עדי מסירה כרת,
מכלל דתנא קמא סבר לא!

יא, איכא בינייהו: שמות מובהקין.

והא חזרה, דאורייתא, וקתני!

אלא, כי קתני מילתא דליתא בקידושין,
מילתא דאיתא בקידושין לא קתני.

והא חזרה גופה איתא בקידושין!

בשליחות בעל כורחה.
דבגירושין - איתא,
ובקידושין - ליתא.

27. י, א-ב

רז"י

משנה

כל גט שיש עליו עד בותי - פסול,
 חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים.
 מעשה שהביאו לפני רבן גמליאל לכפר עותנאי גט אשה,
 והיו עדי עדי בותים - והכשיר.

גמרא

מוני מתניתין?
 לא תנא קמא,
 ולא רבי אלעזר,
 ולא רבן שמעון בן גמליאל.

דתנא:

"מצת בותי - מותרת,
 ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.
 רבי אלעזר:
 אוסר,
 לפי שאין בקיאיין בדקדוקי מצות.
 רבן שמעון בן גמליאל אומר:
 כל מצוה שהחזיקו בה בותים - הרבה מדקדקו בה, יותר מישראל".

מוני?

אי תנא קמא - אפילו שאר שטרות נמי!
 אי רבי אלעזר - אפילו גט אשה נמי לא!
 ואי רבן שמעון בן גמליאל: אי דאחזוק - אפילו בשאר שטרות נמי,
 אי לא אחזוק - אפילו גט אשה נמי לא!

וכי תימא:

רבן שמעון בן גמליאל היא, ודאחזוק בהא, ולא אחזוק בהא,
 אי הכי, מאי איריא חד? אפילו תרי נמי!
 אלמה אמר רבי אלעזר:
 לא הכשירו בו, אלא עד אחד בותי בלבד?

לעולם רבי אלעזר, וכגון דחתים ישראל לבסוף,
 דאי לאו דכותי חבר הוה - לא מחתים ליה מקמיה.

יב

אי הכי, אפילו שאר שטרות נמי!

אלא, אמרין: רווחא שבק למאן דקשיש מיניה,
 הכא נמי, רווחא שבק למאן דקשיש מיניה!

אמר רב פפא:

זאת אומרת: עדי הגט אין חותמין זה בלא זה.

מאי טעמא?

אמר רב אשי:

גזירה, משום: "כולכם".

מתני'

עד כותי פסול. דחשידי אעדות שקר:
 חוץ מגיטי נשים. כדמפרש בגמרא:
 לכפר. עותנאי:

גמ'

מצת כותי מותרת. בפסח לאכילה ולא
 חיישינן שמא החמיצה:

ואדם יוצא בה ידי חובתו בפסח.
 משום חובת לילה הראשון שהוא חייב
 לאכול מצה המשתמרת כדכתיב
 (שמות יב) בערב תאכלו מצות ואפי'
 ידעינן בה דלא החמיצה לא נפיק בה
 אלא אם כן עבד לה שימור לשם חובת
 מצה דכתיב (שם) ושמרתם את המצות
 וכותים בקיאיין הן שצריכה להשתמר
 לשמה ועושין לה שימור:

ר"א אוסר. אף באכילה כל ימות
 הפסח דחשידינן להו שמא מחמצין:
 כל מצוה שהחזיקו בה כו'. ובהכל
 שוחטין מפרש דאתי ר"ש לאוסופי
 אתנא קמא אף מצוה שהיא מדברי
 סופרים ואינה כתובה בתורה אם
 החזיקו בה סמכינן עליהו:
 אפי' שאר שטרות נמי. דהא לא
 חשידי:

אי דאחזוק. בהלכות גיטין ושטרות:
 וכגון דאחזוק בהא. בגיטין ושחרורין:

ולא אחזוק בהא. בשאר שטרות:
 אי הכי מאי איריא. דלא אכשרינן
 בגיטין אלא חד כותי כדקתני מתני' עד
 כותי חד כותי וחד ישראל הוא
 דמכשר אבל תרווייהו כותים לא:

לא הכשירו בו. בגט אשה:
 לעולם כו' אלעזר. דאמר חשידי וגייטין
 מאי טעמא הכשר עד כותי:
 כגון דחתים ישראל. עד השני:
 לבסוף. תחת כותי:

דאי לאו דכותי חבר הוה. לא הוה האי
 ישראל מחתים ליה לכותי מקמיה:
 אי הכי שאר שטרות נמי. כי חתם
 ישראל לבסוף ניכשריה:

אלא. על כרחיך טעמא מאי לא הוי
 בשאר שטרות בחזקת חבר ע"י
 הקדמה זו דאמרינן האי ישראל רווחא
 שבק למאן דקשיש מיניה שראו את
 העדות עם ישראל זה החתום
 ישראלים זקנים ממנו והכותי
 וכשחתם ישראל זה תחילה היה סבור
 שיחתום בעל השטר עמו אחד מישראל
 הזקנים לפיכך חתם בתחתית השטר
 והמלוה בא והחתים אחריו את הכותי
 למעלה הימנו:

הכא נמי. בגט אשה נימא רווחא שבק:
 זאת אומרת. מתניתין דמכשר בגט
 ופסיל בשאר שטרות אשמעינן דעדי
 הגט אין חותמין אלא זה בפני זה
 הילכך על כרחיך ישראל זה ראה את
 הכותי חותם למעלה והוא חתם למטה
 ואי לאו דחבר הוא לא אחתמיה
 מקמיה אבל עדי שאר שטרות חותמין
 זה שלא בפני זה הילכך איכא למיחש
 ישראל זה חתם ראשון בתחתית
 השטר ושבק רווחא למאן דקשיש ולא
 ידע שיחתמו את הכותי למעלה הימנו:
 מאי טעמא. אמרו רבנן שלא יחתמו זה
 שלא בפני זה:

גזירה משום כולכם. דתנן בפירקין
 דלקמן (דף סו:) אמר לעשרה כולכם
 כתבו גט לאשתי אחד כותב וכולם
 חותמין ואי לא הוו חותמי כולהו הוי
 פסול דבקפידא תליא דלא שוויה גיטא
 אלא בהכי לפיכך תקנו אפילו היכא
 דלא אמר כולכם שיהיו כל העדים
 נקבצים בשעת החתימה:

28. י' ב

רש"י

תנינא כל גט שיש עליו עד כותני פסול. ועלה קאמר חוץ מגיטי נשים:
 הוה אמינא דאפילו תרי. כשרין בגט והא דתני חד לאשמועינן חומרא דשאר שטרות דחד נמי פסול בהו קא משמע לן:
 רבא אמר לעולם תרי. כותים הוו בהווא גיטא דרבן גמליאל:
 ורבן גמליאל מיפלג פליג. ואי אמרת מעשה לסתור חסורי מיחסרא כו':

גופא:

"אמר רבי אלעזר: לא הכשירו בו, אלא עד אחד כותני בלבד".

מאי קא משמע לן?

תנינא:

"כל גט שיש עליו עד כותני פסול, חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים!"

אי ממתניתין הוה אמינא אפילו תרי נמי, והאי דקתני חד, משום דבשטרות אפילו חד נמי לא, קא משמע לן.

ותרי, לא?

והא קתני:

"מעשה והביאו לפני רבן גמליאל לכפר עותנאי גט אשה,

והיו עדיו עדי כותים והכשיר!"

אמר אביי:

תני: "עדו".

רבא אמר:

לעולם תרי, ורבן גמליאל מיפלג פליג,

וחסורי מיחסרא והכי קתני:

"ורבן גמליאל מכשיר בשנים,

ומעשה נמי שהביאו לפני רבן גמליאל לכפר עותנאי גט אשה,

והיו עדיו עדי כותים והכשיר".

29. יב

רפ"י

משנה

כל השטרות העולים בערבאות, אף על פי שחותמיהם גוים כשירים, חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים.
רבי שמעון אומר:
 אף אלו כשירים.
לא הזכירו אלא בזמן שנעשו בהדיוט.

גמרא

קא פסיק ותני,
 לא שנא מכר, ולא שנא מתנה.

בשלמא מכר, מכי יהיב זוזי קמיהו הוא קנה, ושטרך ראיה בעלמא הוא, דאי לא יהיב זוזי קמיהו לא הווי מרעי נפשיהו וכתבין ליה שטרך.
 אלא מתנה - במאי קא קני? לאו, בהאי שטרך! והאי שטרך חספא בעלמא הוא!

אמר שמואל:
 דינא דמלכותא דינא.

ואי בעית אימא:
 תני: "חוץ מגיטי נשים".

מתני'

בערבאות. מקום בית וועד דיינים קבועין שלהן:
לא הזכירו. בבית המדרש לפסול:
אלא בזמן שנעשו בהדיוט. עיי עובדי כוכבים הדיוטות שאינן דיינים ובגמרא מפרש לה:

גמ'

קא פסיק ותני. כל השטרות כשרין בחותמי עובדי כוכבים לא שנא שטרי מכר ול"ש שטרי מתנה:

בשלמא. שטרי מכר דארעא לאו בהאי שטרא מיקניא אלא בזווי:

מכי יהיב. האי גברא: זוזי. לישאל חבריה:

קמיהו. דדיינין עובדי כוכבים: **הוא דקנה.** לארעא דקרקע נקנה בכסף או בשטר והאי שטרא ראיה בעלמא הוא שלא יאמר (לא) מכרתיה ולא קבלתי מעות ובהא מילתא אינהו מהימני:

דאי לאו דיהב זוזי קמיהו. כיון דדיינין קבועין ניהו:

לא הווי מרעי נפשיהו. וכתבי ליה שטרא:

אלא מתנה. דעל ידי השטר הוא קנה אותה במסירת השטר היכי מקניא האי שטרא חספא בעלמא הוא:

דינא דמלכותא. של עובדי כוכבים:

תני חוץ מגיטי נשים. כל שטרות שהן כגיטי נשים שעל ידי השטר הדבר נגמר דהיינו נמי שטר מתנה וה"ה נמי דמצי לשנויי בעדי מסירה ישראל דאינהו משוי ליה שטרא אלא שינויא דחיקא הוא דשנינן לעיל הכי דהא פרכינן עלה מדקתני סיפא רבי שמעון כו' ואיצטריכא ליה לשנויי שמות מובהקין איכא בינייהו (אע"ג דאוקימנא לעיל בעדי מסירה ה"מ לת"ק דבריייתא דנחית למנינא ופרכינן עלה והא איכא לשמה ואיכא מחובר וליכא לתרוצי אלא בהכי אבל תנא קמא דמתניתין דלא נחית למנינא ותנא לשמה לא מוקמינן ליה כרבי אלעזר דמדברבי שמעון סבר לה כר' אלעזר תנא קמא לא סבירא ליה):

30. י' ב - יא, א

ר"י

כריתה. הבדלה לשון ספר כריתות (דברים כד) דכיון דלא שייכי בתורת גטין וקדושינן אין נעשין עדים בדבר דכתיב וכתב ונתן מי שישנו בבתינה ישנו בכתיבה:

ירד רבי שמעון לשטתו של רבי אלעזר. דאמר עדי מסירת הגט הוא דכרתי כדאמר בפרק בתרא (לקמן דף פו.) אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כו' ורבי שמעון נמי בהכי מכשר שימסרנו לה בפני עדים ישראל:

מודה ר' אלעזר במזויף מתוכו. דאע"פ דאמר ר' אלעזר גט שאין עליו עדים כשר דוקא אין עליו עדים אבל יש בו עדים פסולין פסול מדרבנן דילמא קאתי למימסריה באפייהו ומיסמך עלייהו:

בשמות מובהקין. דעובדי כוכבים דלא שכיחי ישראל דמסקי בהנהו שמהתן דתו לא אתי למיסמך עלייהו דמידע ידיע דעובדי כוכבים הם:

הורמיז ואבדינא בר שיבתאי ובר קידרי בטי ונקים אונא. כולם שמות דיני עובדי כוכבים הם:

ליפלוג בדידה. בערכאות גופייהו:

אבל שמות שאינן מובהקין. נעשו כשאר שטרות של מכר שנעשו בהדיוטות בלא ערכאות דהנהו ודאי פסילי דלא קפדי אאורועי נפשיהו וחתמי שיקרא ועל כרחיך האי נעשו בהדיוט אשאר שטרות קאמר העומדים לראיה דהתם איכא לפלוגי בין הדיוט לערכאות דאילו בגט אשה לענין כריתות הדיוט וערכאות שוין והכי קאמר לא הוזכרו גיטי אשה ליפסל אלא בשמות שאין מובהקין דנעשו כשאר שטרות הנעשים בהדיוט:

ואיבעית אימא סיפא. לא הוזכרו דקתני: **אתאן לגיטי ממון.** ורבנן קאמרי ליה וארישא קאי כל השטרות של ממון העולין בערכאות של עובדי כוכבים כשירין כגון שטרי מכר וכדפרישית טעמא לעיל דזווי קנו ליה ושטרא לסהדותא בעלמא ואי לא דיהיב זווי קמייהו לא הווי מרעי נפשיהו למיכתב שטרא ולא הוזכרו ליפסל אלא בזמן שנעשו בהדיוט דלא קפדי אאורועי נפשיהו:

אר"ש לחכמים. סמך לדבריו דאף אלו כשרים:

לא נחלקו ר' עקיבא וחכמים. שהן דור שהיה לפנינו:

על שטרות העולים כו'. שהן כשרין ואפילו גיטי נשים ושחרורי עבדים: חוץ מגיטי נשים ל"ג ברישא דמילתיה דרי שמעון בתוספתא אלא בסיפא דמילתייהו דרבנן גרס לה וה"ג לא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט שרבי עקיבא מכשיר וחכמים פוסלים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים. דכיון שנעשו בהדיוט שטרי מכר דקיימי לראי' ועליהן דסהדי עובדי כוכבים סמכינן פסול דאימר שקרא חתום אבל גיטי נשים לאו עליהם סמכינן אלא אעדי מסירה ובשמות מובהקין קמייירי:

רבן שמעון בן גמליאל אומר אף אלו גיטי נשים:

כשרים במקום שאין ישראל חותמין. כלומר אף אלו גיטי נשים שאתם מכשירין אימתי הן כשרים במקום שאין ישראל חותמין בעיר שאין העובדי כוכבים מניחין את ישראל לחתום דכיון שאין ישראל חותמין באותה העיר הכל יודעין שהם עובדי כוכבים ואין סומכין עליהם ומסר ליה ניהליה בעדים ישראל:

אבל במקום שישאל חותמין. אע"פ שהשמות הללו מובהקין דעובדי כוכבים הן פסולין דאי מכשרת בהני אתי לאכשורי בשמות שאין מובהקין:

לגזור מקום שאין ישראל חותמין. כי היכי דגזר שמות מובהקין אטו שמות שאין מובהקין:

"רבי שמעון אומר:

אף אלו, כשירין לא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט."

והא לאו בני כריתות נינהו!

אמר רבי זירא:

ירד רבי שמעון לשיטתו של רבי אלעזר, דאמר עדי מסירה כרתי.

והאמר רבי אבא:

מודה רבי אלעזר במזויף מתוכו, שפסול!

הכא במאי עסקינן:

יא, א בשמות מובהקין.

היכי דמי "שמות מובהקין"?

אמר רב פפא:

כגון: הורמיז, ואבדינא, בר שיבתאי, ובר קידרי, ובאטי, ונקים אונא.

אבל שמות שאין מובהקים - מאי לא?

אי הכי, אדתני סיפא: "לא הוזכרו אלא בזמן שנעשו בהדיוט",

לפלוג וליתני בדידה,

במה דברים אמורים: בשמות מובהקין, אבל שמות שאין מובהקין לא!

הכי נמי קאמר,

במה דברים אמורים: בשמות מובהקין,

אבל בשמות שאין מובהקין, נעשה כמי שנעשו בהדיוט ופסולין.

ואיבעית אימא:

סיפא אתאן לגיטי ממון,

והכי קאמר: לא הוזכרו גיטי ממון דפסולים אלא בזמן שנעשו בהדיוט.

תניא:

"אמר רבי אלעזר רבי יוסי:

בן אמר רבי שמעון לחכמים בצידן:

לא נחלקו רבי עקיבא וחכמים:

על כל השטרות העולין בערכאות של גוים,

שאף על פי שחותמיהן גוים כשרים,

ואפילו גיטי נשים ושחרורי עבדים,

לא נחלקו אלא בזמן שנעשו בהדיוט,

שרבי עקיבא - מכשיר,

וחכמים - פוסלים חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים.

רבן שמעון בן גמליאל אומר:

אף אלו, כשירין במקום שאין ישראל חותמין.

אבל במקום שישאל חותמין - לא."

"מקום שאין ישראל חותמין" - נמי ליגזור אטו מקום שישאל חותמין!

שמא בשמא - מחליף,

אתרא באתרא - לא מחליף.

31. יא, א

רס"י

רְבִינָא סְבַר לְאַכְשׁוּרֵי בְכַנּוּפֵי־אֵתָהּ דְאַרְמָאֵי.

אָמַר לִיה רַפְרָם:
"עֲרַבְאוּת" תֵּנוּ.

אָמַר רַבָּא:

הָאֵי שְׁטָרָא פְרָסָאָה דְמִסְרִיהּ נִיהֲלִיהּ בְּאִפֵּי סְהָדֵי יִשְׂרָאֵל - מְגַבִּינָן בֵּיה מְבַנֵּי חֲרִי.

וְהָא לֹא יָדְעֵי לְמִיקְרָא!

בְּדִידְעֵי.

וְהָא בְּעֵינָא פְתָב שְׁאִינוּ יָכוֹל לְזַיְיָהּ, וְלִיכָא!

בְּדִאֲפִיָּצוֹן.

וְהָא בְּעֵינָא: צְרִיךְ שִׁיחֲזִיר מְעַנִּינוּ שֶׁל שְׁטָר בְּשִׁטָּה אַחֲרוֹנָה, וְלִיכָא!

בְּדַמְהֲדַר.

אִי הָכִי, מְמַשְׁעָבְדֵי נְמִי!

לִית לִיה קָלָא.

סבר לאכשורי. שאר שטרות:
בכנופיא דארמאי. שאינן ערכאות:
שטרא פרסאה. שעשאוהו בלשון פרסי וחתמו פרסיים הדיוטות עליו:
והא לא ידעי. העדים שמסרו בפניהם:
למיקרי. ולא ידעי מאי ניהו והיכי מסהדי לאחר זמן עלה דמילתא:
שאינו יכול לזייף. שיהא הקלף מתוקן בעפצים בשעת עיבודו שעושים אותו שחור ושוב אין אדם עושה בה מחק וחוזר וכותב עליו מפני שהוא ניכר וקלפי פרסיים אינם מעובדים בעפצין שקורין גלייש {גלייש: עפצים (גידולים טפיליים בעלה האלוף)} ואדם יכול למחוק כתבו ומניח חתימת העדים וכותב למעלה ממון הרבה:
מענינו של שטר בשיטה אחרונה. כדאמרי בגט פשוט (בי"ב דף קסא): וקנינא מן פלוני אכל מה דכתוב ומפורש לעיל:
בדמהדר. שמוחזר בשיטה אחרונה:
לית ליה קלא. לפי שאין חותמין ישראל דסהדי דחתימי אשטרא אינון מפקי לקלא ולפיכך אין הלוקח נפסד דאמר ליה לא הוה ידענא דמשתעבד לך ובפ"ב (לקמן דף יט): אמרי דאי חתימי עליה ישראל טריף ממשעבדי:

32. יא, א-ב

רש"י

עדים החתומין על הגט. ומא"י
בא דהא לא קאמר ממדינת
הים:

ושמותיהן כשמות עובדי
כוכבים. ולא ידעינן אי עובדי
כוכבים נינהו או ישראל:

מהו. לאכשורי בעדי מסירה:
לא בא לדינו. גט ששמות עובדי
כוכבים חתומין בו:

אלא. אחד שהיו חתומין בו
לוקוס ולוס:

והכשרנו. בעדי מסירה:
ודוקא לוקוס ולוס. ששמות
מובהקין הן ולא אתי למיסמך
עלייהו:

אע"פ ששמותיהן כשמות
עובדי כוכבי כשרים. ואפי

בלא עדי מסירה וכל שכן בעדי
מסירה דלא מחזקינן להו אלא
בישראל לפי שרוב ישראל
שבחו"ל כו' ואת אמרת לוקוס
ולוס דוקא:

התם בדקתני טעמא. וכי א"ר
יוחנן בא"י דאין רוב שמותיהן
כשמות עובדי כוכבים הילכך
מספקינן דילמא עובדי כוכבים
נינהו ופסולין ואפילו בעדי
מסירה כרבנן דמתני':

ואיכא דאמרי כי מתניתא בעא
מיניה. גיטין הבאין ממדינת
הים ושמותיהן כשמות עובדי
כוכבים מהו:

ופשט ליה. ר' יוחנן ממתנית'
דכשירין דבחזקת ישראל נינהו
מפני שרוב ישראל שבחו"ל
שמותיהן כשמות עובדי
כוכבים:

בעא מיניה ריש לקיש מרבי יוחנן:

יא, ב עדים החתומין על הגט ושמותן כשמות גוים - מהו?

אמר ליה:

לא בא לדינו אלא לוקוס ולוס, והכשרנו.

ודוקא "לוקוס" ו"לוס", דלא שכיחי ישראל דמסקי בשמהתייהו,
אבל שמהתא אחרני דשכיחי ישראל דמסקי בשמהתייהו - לא.

איתיביה:

"גישין הבאים ממדינת הים ועדים חתומים עליהם,

אף על פי ששמותיהן כשמות גוים - כשירין,

מפני שרוב ישראל שבחו"ל לארץ שמותיהן כשמות גוים!"

התם, כדקתני טעמא: "מפני שרוב ישראל שבחו"ל לארץ שמותיהן כשמות גוים".

ואיכא דאמרי:

כי מתניתא בעא מיניה,

ופשט ליה ממתניתא.

33. יא, ב - יב, א

רש"י

מתני'

רצה לחזור בשניהם. קודם שהגיע ליד האשה והעבד: יחזור. ואין השליח יכול לזכות בהן לצרכו דחוב הוא להן כדמפרש לקמיה:

וחכמים אומרים בגיטי נשים. יכול לחזור אבל לא בשחרור: שזכין לו כו'. וזכה בהן השליח לצרכו:

שאם ירצה שלא לזון את עבדו רשאי. הילכך כי משחרר ליה לא מפסיד ליה מזונות דבלאו הכי נמי אי בעי לא זיין ליה אבל שלא לזון את אשתו אינו רשאי הילכך כי מגרש לה מפסיד לה מזוני:

והלוא הוא פוסל את עבדו. בגט זה: מן התרומה. אלמא חוב הוא לו:

אמרו לו מפני שהוא קניינו. האי דמיפסל בגיטא מן התרומה מפני שהוא קניינו דכהן עד עכשיו וכי משחרר ליה לאו קניינו הוא ובגמרא מפרש מאי קאמר:

גמ'

ש"מ מדרבנן. דאמרי שהשליח יתפוס השטר לצורך העבד ואע"ג דבעל קמהדר ביה ואינו עוד שלוחו ותפיסה בעלמא הוא בע"כ:

התופס לב"ח. אדם מן השוק שתופס מטלטלי בנכסי ראובן לצורך שמעון שהוא בעל חוב קונה:

ואפי' במקום שחב לאחריים. לשון שאלה הוא ונשמע מיניה נמי דאפי' במקום שחב התופס הזה בתפיסתו זאת ללוי דהוה ליה נמי בעל חוב דראובן ותופס זה שקדם ותפס לצורך שמעון מפסיד את לוי ותימא נמי קנה דהא מתני' נמי שליח זה תופס לעבד וחב לבעלים:

ואם תאמר משנתנו. הא שמעינן ממתני' דקנה:

כאומר זכו דמי. ואין זה כשאר תופס אלא בעל עשאו שליח לזכות בו ואע"פ שהעבד לא ידע זכין לאדם שלא בפניו:

מי שליקט. ב"ה עשיר שליקט את הפיאה כו' והיינו מקום שחב לעניים:

לא תלקט לעני. סמכינהו רחמנא לא תלקט לעני ולגר ודרשינן סמוכין לא תלקט אתה לצורך העני:

להזהיר עני על שלו. עני הראוי ליטול פאה ויש לו שדה הזהירו הכתוב להניח בה פאה:

משנה

האומר: "תן גט זה לאשתי", "שטר שחרור זה לעבדי", אם רצה לחזור בשניהן - יחזור, דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

בגיטי נשים,

אבל לא בשחרורי עבדים,

לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לו אלא בפניו.

שאם ירצה שלא לזון את עבדו - רשאי,

ושלא לזון את אשתו - אינו רשאי.

אמר להם: והרי הוא פוסל את עבדו מן התרומה, בשם שהוא פוסל את אשתו!

אמרו לו: מפני שהוא קניינו.

גמרא

יתביב רב הונא ורב יצחק בר יוסף קמיה דרבי ירמיה,

ויתביב רבי ירמיה וקא מנמנמם,

ויתביב רב הונא וקאמר: שמע מינה מדרבנן התופס בעל חוב - קנה.

אמר ליה רב יצחק בר יוסף: ואפילו במקום שחב לאחריים?

אמר ליה: אין.

אדהכי איתער בהו רבי ירמיה,

אמר להו: דרדקי!

הכי אמר רבי יוחנן: התופס לבעל חוב במקום שחב לאחריים - לא קנה.

ואם תאמר: משנתנו!

כל האומר: "תנו" - פאומר: "זכו" דמי.

אמר רב חסדא:

התופס לבעל חוב במקום שחב לאחריים,

באנו למחלוקת רבי אליעזר ורבנן?

דתנן:

"מי שליקט את הפאה,

ואמר: "הרי זו לפלוני עני",

רבי אליעזר אומר: זכה לו,

וחכמים אומרים: יתנו לעני הנמצא ראשון.

אמר אמימר ואיתימא רב פפא:

יבא, דלמא לא היא,

עד פאן לא קאמר רבי אליעזר התם אלא דמיגו,

דאי בעי מפקר להו לנכסיה והוי עני וחזי ליה,

ומיגו דזכי ליה לנפשיה זכי לחבריה,

אבל הכא לא.

ועד פאן לא קאמרי רבנן התם אלא דכתיב: "לא תלקט לעני" (ויקרא כג, כב),

לא תלקט לו לעני,

אבל הכא לא

ורבי אליעזר, האי "לא תלקט" מאי עביד ליה?

מיבעי ליה להזהיר לעני על שלו.

34. יב, א-ב

רס"י

לעבד. כנעני :
עשה עמי. מלאכה ואיני זנך
 אלא חזור על הפתחים :
בדלא ספקא. לזון במעשה ידיה
 וצריך להוסיף משלו :
ופרכינן עבד נמי לא ספק ומשני
עבדא דנהום כרסיה לא שויא.
 עבד שאינו שוה לחם אכלו :
למריה למאי מתבעי. הלכך אינו
 מוסיף משלו אלא יחזור על
 הפתחים כי מי יכופנו לזונו
 ולהפסיד שלו אבל אשה כך
 התנה עמה בכתובתה ואת תהא
 יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי :
שגלה לערי מקלט. שהרג בשוגג
 וגלה :
להעדפה. שמעשה ידיו עודפים
 על מזונותיו :
לא לישקל מיניה. ויהא ביד
 העבד שמא יש יום שלא ימצא
 להשתכר :
וחי. ונס אל אחת הערים האל
 וחי :

"שׂאם ירצה שלא לזון את עבדו - רשאי"

שְׁמַעַת מִיְנָה:

יכול הרב לומר לעבד: "עשה עמי ואיני זנך".

הכא במאי עסקינן:

דאמר ליה: "צא מעשה ידיך למזונותיך".

דכונתה, גבי אשה,

דאמר לה: "צאי מעשה ידיך במזונותיך",

אשה אמאי לא?

אשה בדלא ספקא.

עבד נמי בדלא ספיק!

עבדא דנהום כרסיה לא שויא,

למריה ולמרתיה למאי מתבעי?

תא שְׁמַע:

"עבד שגלה לערי מקלט - אין רבו חייב לזונו,

ולא עוד אלא שמעשה ידיו - לרבו".

שְׁמַע מִיְנָה:

יכול הרב לומר לעבד: "עשה עמי ואיני זנך!"

הכא במאי עסקינן:

דאמר לו: "צא מעשה ידיך למזונותיך".

אי הכי, "מעשה ידיו" אמאי "לרבו"?

להעדפה.

העדפה, פשיטא!

מהו דתימא: כיון דכי לית ליה לא יהיב ליה, כי אית ליה - נמי לא ליִשְׁקול מיניה,
 קא משמע לן.

ומאי שנא "לערי מקלט"?

סלקא דעתך אמינא: **"דחיי"**⁵ (דברים ד, מב),

עביד ליה חיותא טפי,

קא משמע לן.

והא מדקתני סיפא: **"אבל אשה שגלתה לערי מקלט בעלה חייב במזונותיה"**,
 מכילל דלא אמר לה, דאי אמר לה בעלה, אמאי חייב?

ומדסיפא: לא אמר לה, רישא נמי דלא אמר ליה!

לעולם דאמר ליה, ואשה בדלא ספקא.

והא מדקתני סיפא: **"ואם אמר לה "צאי מעשה ידיך במזונותיך" רשאי"**,

מכילל דרישא דלא אמר לה!

⁵ לְגַם שִׁמְהוּ רוֹצֵחַ אֲשֶׁר יִרְצַח אֶת רֵעֵהוּ בְּכַל דַּעַת וְהוּא לֹא שׂוֹא לוֹ מִתְמוּל שְׁלִשׁוּם וְנָס אֶל אַחַת מִן הָעָרִים הָאֵל וְחָי

ר"י

כבודה בת מלך. כל ישראל בני מלכים:
פנימה. צנועה ואין דרכה לצאת ולסבב בעיר שאינה משם ואין מכירין אותה להביא לה מלאכה בביתה אלא אם כן מסבבת בעיר למצוא מלאכה להשתכר:
ותסבא. דבדאמר ליה עשה עמי קא מיירי:
ועוד מאי שנא שני בצורת. אפילו בשני שובע כיון דא"ל עשה עמי הרי הן לו שני בצורת:
לא ספק. אינו מספיק:
מאן דמרחם אבני חרי אעבדא נמי מרחם. דשייך במצות כאשה:
לוה ואוכל עושה ופורע. לא יעשה תחלה דפרוטה קמייתא קדשה לה ושוב אסור לו אלא לוה תחילה ואוכל ועושה פחות פחות משה פרוטה ופורע כדמפרש לקמיה וקס"ד בשאין מעלה לו מזונות וקאמר דיכול להקדיש אלמא יכול לומר לו עשה עמי ואיני זנד:
להעדפה. מזונות מרווחין יותר מה שאין דרך בעליו להאכילו:
דלשבח עבדיה. בגוף בריא:

הכי קאמר: ואם מספקת, ואמר לה: "צאי מעשה ידיך במזונותיך" - רישאי.

"מספקת", מאי למימרא?

מהו דתימא: "**כל כבודה בת מלך פנימה**" (תהלים מה, יד), קא משמע לן.

לימא כתנאי,

"רבן שמעון בן גמליאל אומר:

יכול העבד לומר לרבו בשני בצורת: "או פרנסני, או הוציאני לחירות."

וחכמים אומרים:

הרשות ביד רבו."

מאי לאו בהא קמיפלגי:

דמר סבר: יכול,

ומר סבר: אינו יכול!

ותיסקרא!?

האי: "**או פרנסני או הוציאני לחירות**,"

"או פרנסני או תן לי מעשה ידי בפרנסתי" מיבעי ליה!

ועוד:

מאי שנא בשני בצורת?

אלא, הכא במאי עסקינן:

דאמר לו: "צא מעשה ידיך למזונותיך",

ובשני בצורת - לא ספק.

רבן שמעון בן גמליאל סבר: או פרנסני או הוציאני לחירות,

כי היכי דחזו לי אינשי ומרחמין עלי.

ורבנן סברי: מאן דמרחם אבני חרי, אעבד נמי רחומי מרחם

תא שמע:

דאמר רב:

המקדיש ידי עבדו,

אותו העבד - לוה ואוכל,

ועושה ופורע

שמע מינה:

יכול הרב לומר לעבד: "עשה עמי ואיני זנד!"

הכא במאי עסקינן:

במעלה לו מזונות.

יבב, אי הכי, למאי א"ל "לוה ואוכל"?

להעדפה.

ולימא ליה הקדוש: עד השתא סגי לך בלא העדפה, והשתא נמי תיסגי לך בלא העדפה!

הקדוש גופיה ניחא ליה כי היכי דלשבח עבדיה.

35. יב, ב

רס"י

בפחות פחות משה פרוטה. עד שלא תצטרף הפרוטה יפרענה דלא חייל הקדש אפחות משה פרוטה:

ה"נ מסתברא. דבמעלה לו מזונות קאמר:

דאי לא עבד מאן פלח ליה. שמאחר שאין עושין לו מאכל מה יאכל העבד הזה מי יעבדנו ומי יזמן לו מזונות:

אי אמרת בשלמא. הך דלעיל דקאמר רב דחל הקדש:

במעלה לו מזונות. קאמר ואין יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך:

והא. דקאמר לא חייל הקדש בשאינו מעלה שפיר:

אלא אי אמרת. קמיתא בשאינו מעלה ואפילו הכי חייל הקדש דיכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך:

דאי לא עבד מאן פלח ליה. בתמיה מאן דבעי ניפלחיה:

ת"ש. דאיכא אמורא אחרינא דפליג עליה דרב:

נותן שבתו ורפואתו לרבו. שבתו שכר בטלתו בחליו ואע"פ שנותן לו דמי ידו רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין דעדיין הוא ראוי לכך כשיעמוד מחליו:

ורפואתו. לקמיה פריך הא בעי למיתבא לרופא הוא הדין לנוקו וצערו אלא נוקו לא איצטריך דהיינו דמי ידו ופשיטא דלרביה הוא דאפחתיה מכספיה וצערו נמי בכלל רפואתו דהכא הוא כדמפרש לקמיה דהאי רפואתו צערא דסמא חריפא הוא וה"ה נמי לצער המכה ומדקאמר שבתו לרבו והוא ניזון מן הצדקה ש"מ יכול הרב כו':

להעדפה. שהוא צריך מפני חליו להוסיף על מזונותיו: . ניזון משמע מזונות כדי חייו:

פרנסה. היינו כל שאר צרכיו בלשון לעז קונריייר {צידו, צרכים}:

[**אמר רב:** המקדיש ידי עבדו, אותו העבד - לזה ואוכל], עושה ופורע".

קמא קמא קדיש ליה!

בפחות פחות משה פרוטה.

הכי נמי מסתברא,

דאמר רב:

המקדיש ידי עבדו - אותו העבד עושה ואוכל, דאי לא עבדא, מאן פלח ליה?

אי אמרת בשלמא: הך - במעלה ואינו יכול, והא - בשאינו מעלה - שפיר.

אלא אי אמרת: הך בשאינו מעלה, ויכול, דאי לא עבדא מאן פלח ליה? מאן דבעי ניפלחיה!

אלא לאו שמע מינה: אינו יכול. שמע מינה.

תא שמע:

דאמר רבי יוחנן:

הקוטע יד עבדו של חברו:

נותן שבתו ורפואתו לרבו,

ואותו העבד ניזון מן הצדקה.

שמע מינה:

יכול הרב לומר לעבד: "עשה עמי ואיני זנך".

הכא במאי עסקינן:

במעלה לו מזונות.

אי הכי, אמאי "ניזון מן הצדקה"?

להעדפה.

אי הכי, "ניזון"?! 'מתפרנס' מיבעי ליה!

אלא לאו שמע מינה: יכול.

שמע מינה.

36. יב, ב

רש"י

פשיטא. דלרבו הוא אלא למאן ליהוי הרי מעשה ידיו לרבו ואי לאשמועינן אע"פ שאינו זנו ולמימרא דיכול הרב כו' נימא אותו העבד ניזון מן הצדקה ותו לא:

דאמדוה לחמשא יומי. ליתן לרופא שכר חמשת הימים:

צערא דידיה. וסד"א צערא לא זכי ליה רחמנא:

קמ"ל. דבכל שבח הבא לידו זוכה בו רבו כשורו וחמורו:

אמר מר:

נותן שבתו ורפואתו לרבו.

"שבתו" - פשיטא!

"רפואתו" איצטריכא ליה.

"רפואתו"? דידיה היא!

דכעי איתסווי ביה!

לא צריכא דאמדוה לחמשא יומי, ועבדו ליה סמא חריפא ואתסי בתלתא יומי, מהו דתימא: צערא דידיה הוא, קא משמע לן.

37. יב, ב - יג, א

רש"י

אמרנו לו למאיר גרסינו. מפני שחבירו הוא אינו קורהו רבי: ומה והלא אם ירצה שלא לזנו רשאי. נמצא שאינו מפסידו בשחרורו כלום:

אבל אשה חוב הוא לה. רבן קאמרי לה כלומר בהיא ודאי מודינא:

מאי קאמרי ליה ומאי קמהדר להו. כלומר תשובה שהשיבם ומה עבד כהן שברח מה תשובה היא למה שאמרו לו על המזונות:

השבתוני על המזונות. שאינו זנו משלו:

מה תשיבוני על התרומה. שהרי כל זמן שלא שחררו הוא הולך ואוכל תרומה בכל מקום שביל רבו:

וכי תימא. ודאי קבלת שליח זו אינה חוב דאי בעי מריה זריק ליה גיטא ברשות הרבים בתוך ד' אמות:

ופסיל ליה. שהרי משוחרר הוא זו אינה ראייה דאינהו שביק ליה מיד ולא ימצא עצמו למקום שיכול לפוסלו בזריקת גט:

ואזיל לעלמא. ואכיל תרומה: וזה אינו אוכל. משוחרר אינו אוכל:

מפני שהוא קנינו. טעמא מאי עבד כהן שברח אוכל בתרומה מפני שהוא קנינו דכהן הלכך אי בעי ההוא כהן כשיברח עבדו שקיל ארבעה זוזי מישראל ומקני ליה ניהליה כל היכא דאיתיה ושוב אינו קנינו ומיפסיל:

זילא ליה. זוללה היא בעיניו לזלול בה לכל תאותו:

ופריצה ליה. מתנהגת עמו בפריצות:

"] ... דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים:

בגיטי נשים,

אבל לא בשחרורי עבדים,

לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לו אלא בפניו..."]

תניא:

"אמר רבי אלעזר,

אמרנו לו למאיר: והלא זכות הוא לעבד שיוצא מתחת ידי רבו לחירות!

אמר לנו: חוב הוא לו, שאם היה עבד כהן פוסלו מן התרומה.

אמרנו לו: והלא מה אם ירצה שלא לזנו ושלא לפרנסו, רשאי!

אמר לנו: ומה אילו עבד כהן שברח, אשת כהן שמרדה על בעלה -

הלא אוכלין בתרומה, וזה, אינו אוכל.

אבל אשה חוב הוא לה, שכן פסלה מן התרומה ומפסידה מן המזונות."

מאי קאמרו ליה, ומאי קא מהדר להו?

הכי קאמר להו:

השבתוני על המזונות, מה תשיבוני על התרומה?

וכי תימרו: אי בעי זריק ליה גיטא ופסיל ליה,

שביק ליה ועריק ואזיל לעלמא.

יג, א ומה אילו עבד כהן שברח ואשת כהן שמרדה על בעלה הלא אוכלים בתרומה,

וזה - אינו אוכל.

שפיר קאמר להו!

אמר רבא:

היינו דקא מהדרי ליה במתניתין: "מפני שהוא קנינו".

דאי בעי שקיל ארבעה זוזי מישראל ופסיל ליה כל היכא דאיתיה.

ולרבי מאיר, תינח עבד כהן, עבד ישראל מאי איכא למימר?

אמר רבי שמואל בר רב יצחק:

מפני שמפסידו משפחה כנענית.

אדרבה, הרי הוא מתירו בבת חורין!

עבדא בהפקי'א ניחא ליה.

זילא ליה, שכיחא ליה, פריצה ליה.

38. יג, א-ב

רס"י

משנה

האומר: "תנו גט זה לאשתי", שטר שחרור זה לעבדי, ומת - לא יתנו לאחר מיתה. תנו מנה לאיש פלוני, ומת - יתנו לאחר מיתה.

גמרא

אמר רב יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב: והוא שצבורין ומונחין בקרן זוית.

במאי עסקינן?

אילימא: בבריא - כי "צבורין" מאי הוי? הא לא משד! ואלא בשכיב מרע - מאי איריא "צבורין"? כי אין צבורין נמי! דהא קיימא לן: דדברי שכיב מרע ככתובים וכמסורין דמו.

אמר רב זביד:

לעולם בבריא, כדרב הונא אמר רב.

דאמר רב הונא אמר רב:

"מנה לי בידך, תנהו לו לפלוני",

במעמד שלשתן קנה.

רב פפא אמר:

לעולם בשכיב מרע, וכאידך דרב,

דאמר רב:

שכיב מרע שאמר: "תנו מנה לפלוני מנכסי",

"מנה" זה - נותנין,

"מנה" סתם - אין נותנין,

חיישינן שמא מנה קבור קאמר.

והלכתא:

לקבורה, לא חיישינן.

רב פפא מאי טעמא לא אמר כרב זביד?

יג, ב קסבר רב פפא: כי אמר רב לא שניא במלוה, ולא שניא בפקדון.

רב זביד מאי טעמא לא אמר כרב פפא?

לא מיתוקמא מתניתין בשכיב מרע.

ממאי?

מדקתני: "האומר: תנו גט זה לאשתי ושטר שחרור זה לעבדי, ומת - לא יתנו לאחר מיתה".

טעמא דמת, הא מחיים - נותנין.

טעמא דאמר: "תנו", הא לא אמר "תנו" - אין נותנין.

ושכיב מרע, אף על גב דלא אמר "תנו" - נותנין.

דתנן:

"בדאשונה היו אומרים:

היוצא בקולר ואמר: "כתבו גט לאשתי" - הרי אלו יכתבו ויתנו.

חזרו לומר: אף המפרש,

והיוצא בשידא.

רבי שמעון שזורי אומר:

אף המסוכן" (גיטין סה:).

מתקיף לה רב אשי:

ומאן גימא לן דמתניתין רבי שמעון שזורי היא?

דלמא: רבנן היא!

מתני'

האומר תנו גט זה לאשתי. גרסינן במתני' ולא גרסי' תן שלא מסרם ליד שליח בחייו לפיכך לא נחלקו חכמים בדבר לומר שמשעה ראשונה זכה לו השליח לעבד להיות משוחרר: לא יתנו לאחר מיתה. דגיטא לא הוי עד דמטי לידה וכי מטי לידה הא מית ליה משחרר ופקעה ליה רשותיה:

גמ'

והוא שצבורים. מנה דקתני מתני' בצבורין ומונחין המעות עסקינן ואמר מנה זה תנו לפלוני:

בבריא. מתנות בריא במטלטלין יכול לחזור בו עד שימשוך ויורשו נמי מצי למיהדר ביה אליבא דמאן דלית ליה מצוה לקיים דברי המת:

במעמד שלשתן קנה. ולקמן מפרש טעמא וצבורין בעינן דסבר רב זביד לא אמר רב קנה אלא בפקדון דקני ליה כל היכא דאיתיה:

שמא מנה קבור. יש לו בקרקע וההוא הוא דיהב ליה:

לא שניא במלוה. ואע"ג דלהוצאה ניתנה ואינה בעין הלכך לא בעינן צבורין אי במעמד שלשתן קמיירי מתני':

טעמא דמת. הוא דלא יתנו דאין גט לאחר מיתה:

הא מחיים נותנין. ולא צריך תו לאימלוכי ביה:

וטעמא דאמר תנו. כלומר והא דדייקין הא מחיים נותנין טעמא דאמר מעיקרא תנו כדקתני תנו גט לאשתי:

הא לא אמר תנו. אלא כתבו לא הוי תלי תנא דמתני' טעמא דלא יתנו משום מיתה דאפילו מחיים נמי אין נותנין עד דלימא תנו מדלא קתני האומר כתבו גט (זה) לאשתי ומת לא יתנו לאחר מיתה ש"מ דאי אמר הכי אפילו מחיים נמי לא יהבינן ואי בשכיב מרע אע"ג דלא אמר תנו אלא כתבו יהבינן כרבי שמעון שזורי:

היוצא בקולר. ליהרג:

ואמר כתבו גט לאשתי. כדי שלא תזקק ליבם:

הרי אלו יכתבו ויתנו. דמתוך שהוא בהול על נפשו לא גמר למילתי ומיהו כתבו ותנו הוה דעתיה:

המפרש. ביס:

והיוצא בשירא. למדבר:

אף המסוכן. שכיב מרע:

39. יג, ב - יד, א

רס"י

במילתי' דשמואל. גרסי' מלוה
 לי בידך:
מאי טעמא. במלוה קנה הא
 ליתא בעינא דלקנייה:
נעשה כאומר לו. לוח למלוה:
בשעת מתן מעות. דהלואה:
משעבדנא. מהשתא לכל מאן
 דאתי מחמתך הלכך כי א"ל
 תנהו לפלוני איגלאי מילתא
 דמשעת מתן מעות אשתעבד
 ליה:
הקנה. מלוה זו:
לנולדים. שזה המקבל נולד
 לאחר אותה הלואה:
הכי נמי דלא קנו. דכיון דטעמא
 משום שעבודא דקביל עליה לוח
 בשעת הלואה לאישתעבדי
 להאי דאתי מחמתיה הוא
 ואיהו לא היה בעולם בההיא
 שעתא לא קני:
ואפי' לר' מאיר דאמר אדם
מקנה דבר שלא בא לעולם. כגון
 מוכר פירות דקל או מה שתעלה
 מצודתי:
הני מילי. כי מהנה לאדם שישנו
 בעולם אבל לדבר שאינו בעולם
 לא:
בההיא הנאה דקא משתניא.
 האי מלוה לגבי האי ממלוה
 ישנה למלוה חדשה ונוח לו
 לדחות הפרעון זמן ארוך:
גמר. השתא בשעת אמירה:
ומשעביד נפשיה. בלב שלם
 להאי ומינתיק מקמא:
כגון הני דבי בר אלישיב. אם
 היה מקבל זה אדם חזק שאינו
 ממתין כגון הני דבי בר אלישיב
 כו':
כהלכתא בלא טעמא. כאילו
 קבלה משה הלכה מסיני שאין
 צריך לתת בה טעם:
אפיטרופיא. להכניס ולהוציא
 ואע"פ שכתבו לה בלשון מתנה
 לא קנתאן ואין טעם בדבר אלא
 כך תקנו והפקר ב"ד היה
 הפקר:
בבית. בית מיוחד שאינו דר בה
 אלא עשאו לו לבית חתנות:

גופא:

"אמר רב הונא אמר רב: "מנה לי בידך תנהו לו לפלוני",
 במעמד שלשתן - קנה".

אמר רבא:

מסתברא מילתיה דרב - בפקדון,
 אבל במלוה - לא.
 והאלהים! אמר רב: אפילו במלוה!

אתמר נמי:

אמר שמואל משמיה דלוי: "מלוה לי בידך, תנהו לו לפלוני",
 במעמד שלשתן - קנה.

וטעמא מאי?

אמר אמימר:

נעשה כאומר לו בשעת מתן מעות: שעבדנא לך לדיך ולכל דאתו מחמתך.

אמר ליה רב אשי לאמימר:

אלא מעתה, הקנה לנולדים, דלא הוה בשעת מתן מעות,
 הכי נמי דלא קנו?

דאפילו לרבי מאיר, דאמר: אדם מקנה דבר שלא בא לעולם,
 הני מילי לדבר שישנו בעולם,
 אבל לדבר שאינו בעולם - לא!

אלא אמר רב אשי:

יד, א, בההיא הנאה, דקא משתניא ליה בין מלוה ישנה למלוה חדשה,
 גמר ומשעביד נפשיה.

אמר ליה הונא מר בריה דרב נחמיה לרב אשי:

אלא מעתה, כגון הני דבי בר אלישיב דכפתי ושקלי לאלתר,
 הכי נמי דלא קנו!?

וכי תימא: הכי נמי,

אם פו נתת דבריה לשיעורין!

אלא, אמר מר זוטרא:

הני תלת מילי שוינהו רבנן פהלכתא בלא טעמא:
 חדא - הא,

ואידך - דאמר רב יהודה אמר שמואל:

הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפיטרופיא.

ואידך - דאמר רב חנניא:

המשיא אשה לבנו גדול בבית קנאו.

40. יד, א

רש"י

באפיה קאמינא לך דלא הדרנא
 בי. השתא ס"ד דהכי אמר ליה
 בפניו אני מבטיחך שלא אחזור
 בי:

ופרכינן מכלל דאי בעי למהדר
 מצוי מיהדר. בתמיה:

ה"ק דברים הללו כו'. כיון
 דבאפיה קאמינא לך דתיתביה

ניהליה תו לא מצוי הדרנא בי:
 הא אמרה רב חדא זימנא. ולמה

ליה למימר דלא מצוינא הדרנא:
 הני מילי. דבעינן בפניו:

מתנה מרובה. כגון מנה:

קמ"ל. להכי איצטריך למימר
 באפיה קאמינא לך לאשמועינן
 דקבא דמוריקא דמתנה מועטת
 היא בעיא באפיה:

אמר ליה רב לרב אחא ברדלא:
 קבא דמוריקא אית לי גבך, יהביה לפלוני.
 באפיה קאמינא לך דלא הדרנא בי.

מקלל, דאי בעי הדר ביה - מצוי הדר ביה!

הכי קאמר:

דברים הללו - לא ניתנו לחזרה.

הא אמר רב חדא זימנא,

דאמר רב הונא אמר רב:

"מנה לי בידך, תנהו לו לפלוני", במעמד שלשתן - קנה!

אי מהיאי, הנה אמינא: הני מילי מתנה מרובה,

אבל מתנה מועטת - לא ליבעי בפניו,

קא משמע לו.

41. יד, א

רש"י

גינאי. בעלי גינה מוכרי ירק:
איסתרי זוזי. סילעי מדינה
 סתם איסתרי סלע צורי
 איסתרי זוזי סלע מדינה
 שמינית שבסלע צורי דהיינו חצי
 דינר:
באפי מרי. אמרו ליה קאי
 כלומר אמרו ליה באפי מרי
 ארעא יהבינהו ניהלוי למרי
 ארעא:

הנהו גינאי דעביד חושבנא בהדי הדדי,
 פש חמש איסתרי זוזי גבי חד מניהו,
 אמרי ליה: "יהבינהו ניהלוי למרי ארעא" באפי מרי ארעא, וקנה מיניה.
 לסוף אזל עבד חושבנא בין דיליה לנפשיה לא פש גביה ולא מידי.
 אתא לקמיה דרב נחמן.
 אמר ליה: מאי איעביד לך?
 תדא - דאמר רב הונא אמר רב.
 ועוד, הא קנו מינך.

אמר ליה רבא:
 אטו האי מי קאמר "לא יהבינא"!
 "דליכא גבאי" קאמר!

אמר ליה:
 אם כן, קנן בטעות הוא,
 וכל קנן בטעות חוזר.

42. יד, א

רש"י

חייב. המשלח הזה: **באחריותו**. אם יאנסו מיד שליח זה: **ואם בא לחזור**. ולומר החזירים לי שמא יאנסו ממך בדרך אינו חוזר: **רב סבר הולך כזכי דמי**. הלכך אינו חוזר ומיהו חייב באחריותו שהמלוה לא צוהוה למוסרם לזה: **ה"ג דכ"ע הולך כזכי דמי**. כלומר בעלמא הולך כזכי דמי ואם היו במתנה דליכא אחריות מודה שמואל דאינו חוזר: **שמואל סבר אמרינן מגו**. מתוך שחייב באחריות אם בא לחזור חוזר: **הולך תן**. כלומר אחד מכל לשונות הללו: **לימא ליה**. האי משלח: **אין רצונו**. של מפקיד: **שיהא פקדונו ביד אחר**. דהכי קי"ל לקמן בפרק שלישי (דף כט.) וכיון דאין רצונו אשתכח דחוב הוא לו ואין חבין לו לאדם אלא בפניו ואמאי אינו חוזר האי לאו זכי הוא: **כשהוחזק**. משלח זה: **כפרן**. בפקדון דאנן סהדי דניחא ליה לבעליו שיצא מתחת ידו: **סרבלי**. קוי"ט (שמלות, כותונות (הבגד העיקרי של גבר ואשה בימי-הביניים) בלע"ז: **אשרתא**. הקפה שנתן סרבלים באשראי לתת לו המעות לזמן קבוע: **נקני מינד**. אונסא דאורחא דאי מינתסי מינד לא ליהדר לתובען: **אמר להו אין**. כן אעשה: **שפיר עבדת**. שלא שיעבדת עצמך על חנם ותהיה עבד ולהך לישנא גריס שפיר עבדת דלא שוית נפשך עבד לזה לאיש מלוה: **ל"א גריס שפיר עבדת עבד לזה לאיש מלוה**. כלומר שפיר עבדת דאשתמטת לפי שהן לוויים ועבדים לי להביאו לי באחריותן:

איתמר:
 "הולך מנה לפלוני שאני חייב לו",
אמר רב:
 חייב באחריותו.
ואם בא לחזור - אינו חוזר.
ושמואל אומר:
 מתוך שחייב באחריותו,
אם בא לחזור חוזר.

לימא בהא קמייפלגי:
 דמר סבר: "הולך" כ"זכי" דמי.
 ומר סבר: "הולך" לאו כ"זכי" דמי.

לא,
 דכולי עלמא: "הולך" כ"זכי" דמי,
 והכא בהא קמייפלגי:
 מר סבר: לא אמרינן מיגו.
 ומר סבר: אמרינן מיגו.

תניא כוותיה דרב:
 "הולך מנה לפלוני שאני חייב לו",
תן מנה לפלוני שאני חייב לו",
"הולך מנה לפלוני פקדון שיש לו בידו",
"תן מנה לפלוני פקדון שיש לו בידו" -
חייב באחריותו,
ואם בא לחזור - אינו חוזר."

"פקדון"!?
לימא ליה: "אין רצונו שיהא פקדונו ביד אחר"!

אמר רבי זירא:
כשהוחזק כפרן.

רב ששית הוה ליה אשרתא דסרבלי במחוזא.
אמר ליה לרב יוסף בר חמא: בהדי דאתית, אייתינהו ניהלי.
אזל יתבינהו ליה.

אמרי ליה: ניקני מינד?
אמר להו: אין.

לסוף אישתמיט להו.

כי אתא לגביה, אמר ליה: שפיר עבדת דלא שוית נפשך "עבד לזה לאיש מלוה" (משלי כב, ז).

לישנא אחרנא:
שפיר עבדת, "עבד לזה לאיש מלוה".

43. יד, א-ב

רפ"י

איספקא. כלי: אמר להו אין.
 מהדרטא: אמר להו לא.
 כדאמר' לעיל אם בא לחזור
 אינו חוזר: אמרו לו. לר'
 דוסתאי: חזי מר מאי קעביד.
 דלא קמהדר לן: טב רמו ליה.
 הרבה הכוהו לשון מורי ל"א טב
 רמו ליה יפה ראויות המכות
 הללו: אמאי תעביד הכי.
 שנתרצית להחזיר מיד: הן
 אמה. אנשי מדות גבוהים
 בקומה: וכובען אמה. אף
 מלבושיהן מאויימים משאר בני
 אדם: ומדברין מחצייהן. כלומר
 קולן עבה ונראה הדיבור יוצא
 מטיבורן: ארדא וארטא ופילי
 בריש:

רבי אחי ברבי יאשיהו הוה ליה איספקא דכספא בנהרדעא,
 יד, ב, אמר להו לרבי דוסתאי בר רבי ינאי ולרבי יוסי בר פיפר:

בהדי דאתיתו אתיוה ניהלי.

אזול, יהביה ניהליה.

אמרי להו: נקני מינייכו?

אמרי להו: לא.

אמרי להו: אהדריה ניהלן.

רבי דוסתאי ברבי ינאי אמר להו: אין,

רבי יוסי בר פיפר אמר להו: לא.

הוּו קא מצערו ליה,

אמר ליה: חזי מר היכי קא עביד!

אמר להו: טב רמו ליה.

כי אתו לגביה, אמר ליה: חזי מר לא מיסתיה דלא סייען, אלא אמר להו נמי: "טב רמו ליה!"

אמר ליה: אמאי תיעבד הכי?

אמר ליה: אותן בני אדם הן אמה, וכובען אמה, ומדברין מחצייהן, ושמותיהן מבוהלין: ארדא וז

אומרין להם: "כפותו" - כופתין,

אומרין: "הרוגו" - הורגין,

אילו הרגו את דוסתאי, מי נתן לינאי אבא בר כמותי?

אמר ליה: בני אדם הללו קרובים למלכות הן?

אמר ליה: הן.

יש להן סוסים ופרדים שרצים אחריהן?

אמר ליה: הן.

אמר ליה: אי הכי, שפיר עבדת.

44. יד, ב - טו, א

ר"י

ולא מצאו. שמת:
כזכי דמי. וכיון שזכה בהן בחייו ינתנו ליורשיו: דכ"ע הולך לאו כזכי דמי גרסי:
בשכיב מרע. שכל זמן שלא חזר בו דבריו ככתובים וכמסורים והולך ידידיה זכי הוא ויתנם ליורשי מי שנשתלחו לו שהרי זכה אביהן בחייו:
בבריא. יחזרו למשלח דהולך לאו כזכי דמי וזה לא שלחו אלא למקבל ולא ליורשיו:
הא והא בשכיב מרע. דהולך ידידיה זכי הוא:
הא דאיתיה למקבל. בעולם:
בשעת מתן מעות. ושליח זכה בהן מיד וכשמת זכו יורשיו מכחו:
הא דליתיה למקבל. שכבר מת וזה לא היה יודע נמצאת זכיה בטעות ולא קנו יורשין:
הא והא בבריא. והולך ידידיה לאו כזכי דמי:
הא דמית מקבל בחיי נותן. יחזרו למשלח דלא זכה בהן מקבל ואפילו מת הנותן בחזירת השליח אין כאן משום מצוה לקיים דברי המת שקודם מיתתו בטלו דבריו משעת מיתת המקבל:
והא. דקנתי ליורשי מי שנשתלחו לו:
דמית נותן. לאחר שמסרן לשליח מת ועדיין מקבל חי הלכך משעת מיתת הנותן זכה בהם המקבל משום דמצוה לקיים דברי המת ואפילו היה בריא:
ר' יהודה הנשיא כו'. לקמן מפרש מאי פליג איש אומרים:
וכאן אמרו. בבבל:
מה שירצה שליח יעשה. לפי מה שראה בדעתו של משלח אם היתה עינו יפה במתנה זו ואוהב את המקבל ואת בניו:
ת"ק. דלא איירי במת משלח ואמר יחזרו למשלח:
סבר הולך לאו כזכי דמי. אבל אם מת משלח לא ידעינן מאי קאמר בה:
ור' נתן ור' יעקב. הוסיפו על דבריו ואמרו דאפי' מת משלח לית לן בבריא דמצוה לקיים דברי המת:
וי"א הולך כזכי דמי. ופליגי אפילו לא מת משלח ואמילתיה דת"ק [קאי] תדע דמדקאמר רבי יהודה הנשיא מצוה לקיים דברי המת שיימ שמעינהו ליש אומרים דתלו טעמייהו בהולך כזכי דמי ואפי' לא מת משלח ואמר איהו דוקא מת דמצוה לקיים דבריו אבל לא מת לא דהולך לאו כזכי דמי:
מספקא להו. אי כזכי דמי אי לא ואי מצוה לקיים אי לא:
שודא. ראות עיניו של שליח:
עדיף. מחלוקה במילתא דמספקא:
בבריא כולי עלמא לא פליגי. דלאו כזכי דמי:
ובפלוגתא דרבי אלעזר. דמשוי ליה לשכיב מרע כבריא:
על פי. על פי צואתו מחלק נכסיו לבניו ולא כשאר המורשים שחולקים היורשים

"הולך מנה לפלוני", והלך ובקשו ולא מצאו.
 תני חדא: "יחזרו למשלח",
 ותניא אידך: "ליורשי מי שנשתלחו לו".

לימא בהא קמיפליגי:
 דמר סבר: "הולך" כ"זכי".
 ומר סבר: "הולך" לאו כ"זכי".

אמר רבי אבא בר ממל:
 דכולי עלמא: "הולך" לאו כ"זכי",
 הא - בבריא,
 הא - בשכיב מרע.

רב זביד אמר:
 הא והא בשכיב מרע,
 הא - דאיתיה [למקבל] בשעת מתן מעות,
 הא - דליתיה למקבל בשעת מתן מעות.

רב פפא אמר:
 הא והא בבריא,
 הא - דמית מקבל בחיי נותן.
 הא - דמית נותן בחיי מקבל.

לימא: "הולך" כ"זכי" תנאי היא,
 דתנאי:

"הולך מנה לפלוני", והלך ובקשו ולא מצאו, יחזרו למשלח.
 מת משלח

רבי נתן ורבי יעקב אמרו:
 יחזרו ליורשי משלח.
 ויש אומרים:

ליורשי מי שנשתלחו לו.
רבי יהודה הנשיא אמר משום רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר:
 מצוה לקיים דברי המת.
 וחקמים אומרים:
 יחלוקו.

וכאן אמרו: כל מה שירצה שליח יעשה.
 אמר רבי שמעון הנשיא:
 על ידי ה"ה מעשה, ואמרו: יחזרו ליורשי משלח".

מאי לאו בהא קמיפליגי,
 דתנא קמא סבר: "הולך" לאו כ"זכי".
 ורבי נתן ורבי יעקב נמי: "הולך" לאו כ"זכי", ואף על גב דמית,
 לא אמרינן: מצוה לקיים דברי המת.
 ויש אומרים: "הולך" כ"זכי".
 רבי יהודה הנשיא אמר משום רבי יעקב שאמר משום רבי מאיר: "הולך" לאו כ"זכי",
 מיהו היכא דמית - אמרינן מצוה לקיים דברי המת.
 וחקמים אומרים: יחלוקו, מספקא להו.
 ו"כאן אמרו": שודא עדיף.
 ורבי שמעון הנשיא: מעשה אתא לאשמועינן.

לא,
 בבריא - דכולי עלמא לא פליגי,
 והכא במאי עסקינן: בשכיב מרע, ובפלוגתא דרבי אלעזר ורבנן קמיפליגי,
 דתנן:
 "המחלק נכסיו על פיו,
 רבי אלעזר אומר:

רפ"י

בכסף בטר ובחזקה. שבכך הן נקנים מן הבריא ושכ"מ נמי לרבי אלעזר אי לאו אקנינהו בהכי לא מיקנו:

כבינת. נושק"א {סיכה, מכבנה [וראה לעיל שבת נד. ו-ז.]} בלע"ז:

והיא בי"ב מנה. כך היתה שוה: **תקברם אמם**. קללה היא כלומר לא יעלו על לב ולא יזכרו בבית המדרש לראיה לפי שרשעים היו שהיו מקיימין קוצים בכרם ולר"א כלאים נינהו ולא נלמד מהן ראייה לפי שלא דקדקנו בהן איך היתה אותה צואה שמתוך שהיו רשעים לא הוזכרו בבהמ"ד:

תנא קמא כר"א. דאמר שכיב מרע ובריא שוים הלכך הולך דידיה לאו כזכי דמי:

יש אומרים כרבנן. דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי ואפי" לא מת משלח נמי יתנו ליורשי מקבל כל זמן שלא חזר משלח מדבריו:

כר"א. מדתלו טעמא במיתה הא אם לא מת יחזרו לו:

מספקא להו. אי כר"א אי כרבנן והיכא דמית נמי מספקא להו אי מצוה לקיים דברי המת או לא:

אחד בריא ואחד מסובן, נכסים שיש להן אחריות - נקנין בכסף ובשטר ובחזקה, ושאינו להן אחריות - אין נקנין אלא במשיכה.

וחכמים אומרים:

אלו ואלו נקנין באמירה.

אמרו לו: מעשה באמן של בני רובל שהיתה חולה,

ואמרה: "תינתן ^א כבינתי לבתי", והיא בשנים עשר מנה, ומתה,

וקיימו חכמים את דבריה!

אמר להם: בני רובל תקברם אמם" (בבא בתרא קטו).

תנא קמא: כרבי אלעזר.

ורבי נתן ורבי יעקב נמי: כרבי אלעזר, אף על גב דמית, לא אמרינן "מצוה לקיים דברי המת".

ו"יש אומרים": כרבנן.

ורבי יהודה הנשיא שאמר משום רבי מאיר: כרבי אלעזר,

מיהו היכא דמית, אמרינן: "מצוה לקיים דברי המת".

וחכמים אומרים יחלוקו, מספקא להו.

ו"כאן אמרו": שודא עדיף.

ורבי שמעון הנשיא: מעשה אתא לאשמועינן.

45. טו, א

אבעיא להו:
 רבי שמעון הנשיא, נשיא הוא, או משמיה דנשיא קאמר?

תא שמע:
 דאמר רב יוסף: הלכה כרבי שמעון הנשיא.

ועדיין תיבעי לך:
 נשיא הוא, או דקאמר משמיה דנשיא?

תיקו.

46. טו, א

רפ"י

תני. במילתיה דר"ש יחזרו
למשלח ולא תתני ליורשי משלח
דבלא מת עסקינן :

גופא:

"אמר רב יוסף: הלכה כרבי שמעון הנשיא".

והא קיימא לן: "דברי שכיב מרע פכתובין וכמסורין דמו"!

רב יוסף מוקי לה בריא.

והא ליורשי משלח קאמר, וקיימא לן: מצוה לקיים דברי המת!

תני: יחזרו למשלח.

הדרן עלך המביא גט קמא